

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
DOMENIUL STUDIILOR DOCTORALE: SOCIOLOGIE

REZUMATUL
TEZEI DE DOCTORAT

Influența rețelei sociale asupra
atitudinii față de conflictul în cuplu

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. PETRU ILUȚ

Doctorand:

MIHAELA RUJOIU (căs. GOTEA)

CLUJ-NAPOCA
2012

CUPRINSUL TEZEI

INTRODUCERE	6
PARTEA I. ASPECTE TEORETICE PRIVIND VIAȚA DE CUPLU ÎN CONTEXT SOCIAL	11
CAP. 1 FAMILIA – PARTE COMPONENTĂ ȘI PRODUS AL SOCIALULUI	12
CAP. 2 REȚELELE SOCIALE ȘI ROLUL LOR ÎN VIAȚA DE CUPLU	23
2.1 Delimitări conceptuale	23
2.2 Caracteristici ale rețelelor sociale	27
2.3 Tipuri de rețele sociale	29
2.4 Funcțiile rețelelor sociale	30
2.5 Dinamica rețelei sociale de-a lungul vieții	37
CAP. 3 INFLUENȚE SOCIALE ASUPRA VIEȚII CONJUGALE (INFLUENȚE INTRACUPLU ȘI DIN EXTERIOR)	43
3.1 Influența socială – aspecte generale	43
3.2 Puterea maritală și influența socială intracuplu	49
3.3 Influențe sociale externe asupra cuplului conjugal	58
CAP. 4 CALITATEA RELAȚIEI CU PARTENERUL CONJUGAL	66
4.1 Relația maritală	66
4.2 Satisfacția/ insatisfacția maritală, o percepție subiectivă	70
4.3 Factori ai satisfacției/ insatisfacției maritale	72
CAP. 5 CONFLICTUL MARITAL, PARTE A VIEȚII DE CUPLU	83
5.1 Definiție, caracteristici ale conflictului interpersonal	83
5.2 Tipuri de conflict interpersonal	86
5.3 Cauze ale conflictului marital	90
5.4 Atitudinea partenerilor de cuplu față de conflict	102

5.5 Strategii de abordare a conflictului conjugal	115
5.6 Consecințele conflictului dintre partenerii de cuplu asupra satisfacției/ insatisfacției maritale	120
PARTEA A II-A. INFLUENȚA REȚELEI ASUPRA ATITUDINII FAȚĂ DE CONFLICTUL MARITAL: INVESTIGAȚII EMPIRICE	124
PROBLEMA STUDIATĂ ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII	125
CAP. 6 CERCETAREA CALITATIVĂ	128
6.1 Tipul cercetării	128
6.2 Interogații de pornire	128
6.3 Perspectiva teoretică	129
6.4 Metodele de culegere a datelor	129
6.5 Eșantion	135
6.6 Sinteză și analiza datelor	137
6.7 Prezentarea rezultatelor	138
6.8 Concluzii	160
CAP. 7 CERCETAREA CANTITATIVĂ	163
7.1 Perspectiva teoretică	163
7.2 Metodologie	169
7.3 Prezentarea și interpretarea rezultatelor cercetării	173
7.4 Concluzii. Plasarea rezultatelor obținute în contextul altor cercetări	217
CONCLUZII ȘI DISCUȚII	231
BIBLIOGRAFIE:	239
ANEXE	247

ANEXA 1. MODELUL TEORETIC _____	248
ANEXA 2. PREZENTAREA TEMELOR DE DISCUȚIE DIN CADRUL INTERVIULUI _____	249
ANEXA 3. GHID DE INTERVIU SEMISTRUCTURAT _____	251
ANEXA 4. JURNAL DE CERCETARE (NOTE DE OBSERVAȚIE ALE OPERATORILOR DE INTERVIU) _____	253
ANEXA 5. INTERVIU SEMISTRUCTURAT (EXEMPLU) _____	254
ANEXA 6. CHESTIONAR – cod A.F.C.C. _____	272
ANEXA 7. CERCETAREA CANTITATIVĂ - tabele de frecvențe _____	279

CUVINTE CHEIE: conflict marital, influență socială, rețea socială, formarea și schimbarea atitudinilor, teoria învățării sociale

SINTEZĂ: Prin teza de față mi-am propus să surprind dinamica influenței rețelei sociale în procesul de formare și restructurare a atitudinii față de conflictul de cuplu, din perspectiva celui care o resimte și o descrie în mod subiectiv. Astfel, am urmărit descrierea conflictului în cuplu și a procesului de formare a atitudinii partenerilor față de acest aspect al vieții relaționale, cu intenția de a surprinde atât potențialul distructiv, cât și pe cel constructiv al conflictului marital, efectele negative și pozitive ale acestuia asupra vieții de cuplu, precum și capacitatea partenerilor de a-și schimba atitudinea față de conflict sub influența unor interacțiuni cu persoanele ce compun rețeaua conjugală.

REZUMAT

Cuplul marital, relațiile dintre soți, familia nucleară completă sau incompletă nu funcționează într-un vacuum, ci fac parte dintr-un context social care, la nivel macro, e reprezentat de spațiul socio-cultural, iar la nivel mezzo, de rețeaua socială a partenerilor conjugali.

Pentru explicarea diferențelor dintre oameni și cele referitoare la funcționarea familiilor este necesară plasarea cuplului conjugal într-o rețea socială dinamică, cu o varietate de procese interacționale complexe, în continuă schimbare

În științele socio-umane, o atenție deosebită, constantă este acordată structurilor sociale, mecanismelor psihosociale, formelor de reproducție culturală și comportamentală. În ciuda acestui intens interes asupra aspectelor amintite, toți suntem conștienți de faptul că ființele umane nu sunt complet dominate de acestea, nu se supun unor legi general valabile. Lumea din jurul nostru se schimbă continuu și, într-o mare măsură, această schimbare depinde de acțiunile și imaginația oamenilor.

Individul, ca parte componentă a structurilor sociale, ca membru al rețelelor sociale, are capacitatea de a transforma aceste structuri relaționale. Formarea sau dizolvarea relațiilor cu cei din jur sunt schimbări ce pot rezulta în urma unor mecanisme ce țin de rețeaua socială (reciprocitate, poziția persoanelor în rețea etc.) sau pot fi generate de mecanisme ce țin de caracteristicile individuale. Pe de altă parte, trăsăturile actorilor sociali pot fi influențate de poziția pe care o ocupă în rețeaua lor personală. Astfel, în literatura de specialitate, transformările la nivelul structurii rețelei se regăsesc sub denumirea de procese de selectare a partenerilor sociali, iar schimbările produse la nivelul caracteristicilor individului, ce depind de trăsăturile celorlalți actori sociali de care este legat, sunt cuprinse în termenul de influență socială.

Pentru a înțelege importanța relațiilor sociale diadice și efectele acestora asupra dezvoltării și schimbării individuale, este important să le privim ca fiind ancorate într-o rețea socială mai largă, în care întregul reprezintă mai mult decât suma legăturilor componente.

Lucrarea de față urmărește surprinderea legăturii dintre două problematici importante în analiza vieții maritale: influența rețelei sociale asupra cuplului și complexul

domeniu al conflictului marital. Rolul rețelelor sociale în viața de cuplu este unul ambivalent – de sprijin și de constrângere. Pe de-o parte, rețeaua socială reprezintă o sursă fundamentală pentru obținerea suportului social în diferite momente ale vieții de familie (în formarea cuplului, trecerea prin anumite crize etc.), acest ajutor primit de la familia extinsă, de la prieteni sau alți cunoscuți putând fi de mai multe tipuri. De exemplu, suportul social poate fi unul emoțional acordat individului sau cuplului ce trece prin momente critice ale existenței sale sau se poate materializa în ajutor financiar acordat tânărului cuplu; în plus, nu putem omite rolul copleșitor pe care îl are familia de origine și, în special, mama partenerei conjugale în perioada tranziției cuplului marital către etapa de triadă, adică adaptarea soților la un nou rol, cel de părinte. Pe de altă parte, rețeaua socială este, în același timp, și o sursă de constrângeri mai subtile sau mai directe. Ele pot lua forma unor sugestii, recomandări, sfaturi sau condiționări și pot fi ilustrate de exprimări precum: „trebuie să faci așa...”, „e bine să faci așa...”, „e imoral să faci asta”, „e indicat să...”, „dacă vrei să te ajut, atunci și tu trebuie să...”, „nu vreau să mă amestec în viața voastră, dar, totuși, nu crezi că...”. Altfel spus, rețeaua socială este o sursă de presiuni sociale asupra tânărului cuplu marital, atât în transmiterea/ impunerea unor valori, a unor principii de viață, a unor modele comportamentale, cât și în schimbarea unor comportamente și atitudini considerate indezirabile.

Cel de-al doilea aspect major urmărit în această analiză este reprezentat de conflictul marital. Adeseori, în raport cu tema conflictului marital, oamenii tind să manifeste o atitudine negativă față de această latură a vieții relaționale. De exemplu, la auzul acestui subiect „greu”, din vocabular sunt activate cuvinte precum ceartă, neînțelegeri, tensiuni, foarte rar fiind adusă la lumină dimensiunea pozitivă a conflictului, sintetizată în expresii de tipul: evoluție, aprofundare a relației, dezvoltare a intimității etc. De aceea, atitudinea partenerilor conjugali față de conflict necesită o atenție sporită din partea unui cercetător interesat de viața de familie, de relația de cuplu, de intimitate.

Conflictul marital reprezintă o dimensiune extrem de importantă a vieții de cuplu, cel puțin din câteva rațiuni. Pe de-o parte, orice cuplu trece atât prin momente plăcute, fericite, cât și prin momente tensionate, conflictuale, astfel încât, conflictul apare ca ceva natural, ca un aspect firesc al vieții relaționale și, într-o măsură considerabilă, ca ceva inevitabil. Pe de altă parte, cu cât este mai profundă și mai intensă legătura emoțională

între două persoane, cu cât acestea sunt mai dedicate și mai implicate în relație, cu atât crește probabilitatea apariției conflictului (idee confirmată de o serie de cercetări).

Un subiect de interes pentru investigațiile din domeniul socio-psiologiei familiei este reprezentat de efectele produse de conflictul marital asupra membrilor familiei (și nu numai), mai exact - modul în care partenerii conjugali gestionează aceste cogniții, emoții și comportamente din timpul episoadelor tensionate are efecte directe și indirecte asupra calității relației de cuplu, asupra relației părinte-copil, a relației cu familia de origine, asupra eficacității la locul de muncă etc. Astfel, strategiile eficiente, constructive de abordare a conflictului au un rol important în construirea și reconstruirea unei legături intime, o relație de cuplu cu potențial de dezvoltare, de îmbunătățire, o legătură dinamică, ce evoluează. Conflictul poate fi privit ca experiență de viață, ca act de învățare în scopul dezvoltării personale și a propriei diade conjugale, aceasta fiind perspectiva centrală a lucrării de față.

Atitudinile sunt efectul proceselor interpersonale ce au loc în cadrul relațiilor sociale dintre membrii unei rețele (Erickson, 1988). Prin urmare, atât formarea, cât și întărirea sau schimbarea unui tip de atitudine față de conflictul conjugal sunt rezultatul interacțiunii noastre cu cei din jur. Orice nouă experiență socială poate produce restructurări la nivel atitudinal. Prin această lucrare, îmi doresc să surprind și să ilustrez dinamica atitudinii față de conflictul în cuplu generată de surse externe individului.

De asemenea, trebuie subliniat faptul că nu doar atitudinile se schimbă în timp, ci și sursele și tipurile de influență socială sunt supuse transformărilor, în concordanță cu dinamica rețelei personale a partenerilor de cuplu. Rețeaua socială este restructurată de o serie de evenimente de viață – cum ar fi: debutul școlar, intrarea în diferite organizații/asociații extrașcolare, continuarea studiilor, angajarea/ schimbarea locului de muncă, căsătoria, nașterea unui copil, mutarea într-o altă localitate etc. Prin urmare, interesul meu cognitiv este acela de a depăși o abordare statică, de „fotografiere” a influenței rețelei sociale într-un moment dat, concentrându-mi atenția, în schimb, pe surprinderea dinamicii acesteia, din perspectiva celui care o resimte, o descrie în mod subiectiv.

Trecând în revistă numeroase studii referitoare la rețelele sociale și la efectele acestora asupra vieții de cuplu și de familie, am constatat că nu a fost analizat modul în care cei doi soți percep diferitele tipuri de influențe sociale exercitate de membrii

rețelelor lor personale, precum și felul în care această percepție generează, în primă fază, schimbări la nivel individual, iar apoi, restructurarea relațiilor de cuplu și chiar restructurarea rețelei sociale din care face parte diada maritală.

Toate aceste transformări atitudinale sunt semnalate în special în cazul persoanelor din mediul urban. În mediul rural, atitudinile au un grad mai ridicat de stabilitate, menținându-se, în mare parte, neschimbată structura rețelei sociale, raporturile tradiționaliste între membrii rețelei și între generații. Pentru a evidenția diferențele dintre cele două medii, investigațiile au fost realizate cu subiecți atât din spațiul urban, cât și din cel rural.

Lucrarea conține trei părți principale (partea teoretică, partea de cercetare și concluziile), primele două cuprinzând capitole specifice.

CAP. I. FAMILIA – PARTE COMPONENTĂ ȘI PRODUS AL SOCIALULUI

Capitolul întâi prezintă nivelul macrosocial al vieții de cuplu, analizând legătura bidirecțională dintre familie și societate. Pe de o parte, familia este un produs al societății, evoluția ei urmând aceeași direcție cu cea a schimbării macrosociale. În același timp însă, familia nu este un actor pasiv, indiferent, al istoriei, ci un agent de schimbare a societății din care face parte, o entitate socială capabilă de a se autoregla și de a rezista presiunilor externe. Astfel, familia este, simultan, o instituție socială dinamică – cu capacitatea de a se adapta la schimbările societale și, totodată, cu capacitatea de a genera astfel de schimbări – și o entitate cu tendințe de stabilitate, de păstrare a structurilor tradiționale, de rezistență la schimbare. Familia ca instituție socială și viața de familie sunt afectate semnificativ de schimbările economice, politice, ideologice care au avut loc la nivelul societății românești contemporane, de tranziția spre economia de piață începută în 1990.

CAP. II. REȚELELE SOCIALE ȘI ROLUL LOR ÎN VIAȚA DE CUPLU

În capitolul al doilea, atenția este concentrată asupra nivelului mezzo al relațiilor maritale. Explicarea diferențelor dintre oameni și cele referitoare la funcționarea familiilor doar pe baza încadrării subiecților în anumite categorii sociale, clase, este limitată, fiind necesară depășirea ei prin plasarea cuplului conjugal într-un context social

direct accesibil, reprezentat de rețeaua sa socială dinamică, cu o varietate de procese interacționale complexe, în continuă schimbare. Asumpția pe care s-a bazat studierea rețelelor este că actorii sociali se află într-o relație de interdependență, iar conexiunile sociale dintre ei produc importante consecințe asupra fiecăruia. În cele cinci subcapitole, definesc conceptele de rețea socială, structură și relații, prezint caracteristicile structurale și relaționale ale rețelelor, clasific tipurile de rețele sociale, analizez rolul pe care îl joacă acestea în viața individuală și de cuplu și prezint dinamica restructurării relațiilor sociale de-a lungul vieții.

CAP. III. INFLUENȚE SOCIALE ASUPRA VIEȚII CONJUGALE (INTRACUPLU ȘI DIN EXTERIOR)

Capitolul al treilea analizează procesele de influență socială asupra vieții maritale, delimitând influențele intracuplu de cele din exterior. În acest sens, sunt investigate și ilustrate elemente specifice ale influenței interpersonale dintre cei doi soți, mai concret – strategiile de putere utilizate în interiorul cuplului, precum și principalele schimburi ce se realizează între rețelele sociale și partenerii conjugali (influențele externe cuplului). Începând cu acest capitol, analiza realizată se plasează la un nivel micro-social.

CAP. IV. CALITATEA RELAȚIEI CU PARTENERUL CONJUGAL

Capitolul al patrulea face o incursiune analitică în tematica relației maritale și a calității acestui tip de legătură interpersonală, investigând o serie importantă de factori generatori de satisfacție/ insatisfacție în viața conjugală. Pentru a examina în mod structurat acești determinanți ai satisfacției maritale am propus un cadru de analiză ce cuprinde trei categorii: factori premaritali, caracteristici ale interacțiunii intrafamiliale și determinanți care apar pe parcursul diferitelor etape ale vieții relaționale.

CAP. V. CONFLICTUL MARITAL, PARTE A VIEȚII DE CUPLU

Capitolul al cincilea prezintă în detaliu conflictul marital. Oamenii se căsătoresc motivați, în special, de avantajele pe care le presupune mariajul (siguranță, companie, intimitate psihologică și sexuală, iubire, suport emoțional etc.). Dincolo de aceste expectanțe pozitive, viața conjugală este presărată și cu frecvente momente tensionate și

certuri, apariția acestora fiind înregistrată atât în interiorul cuplurilor care se declară fericite, cât și a celor nefericite. Structura acestui capitol pornește de la definirea conceptului de conflict conjugal și este completată de aspecte precum tipologii ale conflictului, cauze ale declanșării episoadelor conflictuale, atitudini față de conflict, stiluri de acțiune în momente de tensiune și efecte produse de conflictul conjugal.

PARTEA A II-A. INFLUENȚA REȚELEI ASUPRA ATITUDINII FAȚĂ DE CONFLICTUL MARITAL: INVESTIGAȚII EMPIRICE

Partea a doua a lucrării include analiza relației dintre rețelele sociale, atitudinea față de conflictul conjugal și calitatea relației maritale, prin prisma unor date de cercetare, obținute prin mijloace proprii și comparate cu rezultatele altor studii.

În literatura de specialitate, semnalele negative referitoare la situația familiei în lumea contemporană sunt sintetizate în expresia „criza familiei”. Studiile constată o rată crescută a divorțialității, tendința în creștere a numărului de cupluri maritale fără copii, a alternativelor nonmaritale, acestea fiind doar o parte din problemele actuale ale instituției mariajului. În acest context, se impune concentrarea atenției asupra problemelor ce apar în interiorul relațiilor de familie, asupra stilurilor de raportare la momentele conflictuale și efectelor produse asupra calității și stabilității mariajului, dar, mai ales, asupra modalităților de formare și schimbare a atitudinii față de conflictul interpersonal.

Deși, în general, tema conflictului marital a suscitat un viu interes cercetătorilor din țările occidentale și nu numai, în bibliografia accesată și consultată nu am găsit informații despre procesul de formare și schimbare a atitudinii față de conflictul conjugal din spațiul românesc, despre influența socială a membrilor rețelei asupra modului în care partenerii de cuplu se raportează la situațiile tensionate și despre efectele pe care le au atitudinile față de conflictul în cuplu asupra calității relației maritale.

În această cercetare, vizez descrierea conflictului în cuplu și a procesului de formare a atitudinii partenerilor față de acest aspect al vieții relaționale, cu intenția de a surprinde atât potențialul distructiv, cât și pe cel constructiv al conflictului marital, efectele negative și pozitive ale acestuia asupra vieții de cuplu, precum și capacitatea partenerilor de a-și schimba atitudinea față de conflict sub influența unor interacțiuni cu persoanele ce compun rețeaua conjugală.

Scopul prezentului studiu empiric este evidențierea rolului rețelei sociale în formarea/ schimbarea atitudinii față de conflictul marital și surprinderea modului în care individul percepe influența socială exercitată asupra sa.

În acord cu tema lucrării, **obiectivele cercetării** sunt:

- identificarea credințelor despre conflictul marital prin intermediul unor asumptii despre acesta și a modurilor în care subiecții supuși investigației definesc conflictul;
- identificarea surselor de formare/ schimbare a atitudinii față de conflict și a persoanelor din rețeaua socială care au fost actori în situațiile de învățare care au condus la formarea respectivei atitudini;
- identificarea caracteristicilor situațiilor de învățare socială ce au generat formarea/ schimbarea atitudinii față de conflict;
- identificarea efectelor produse de atitudinea față de conflictul conjugal asupra calității relației de cuplu.

Demersul investigativ din lucrarea de față urmează tipul design-ului cu două faze: astfel, într-o prima fază am realizat o cercetare calitativă (culegerea datelor s-a produs în perioada octombrie 2009 - decembrie 2010), iar în faza a doua am realizat cercetarea cantitativă (aplicarea de chestionare s-a derulat în perioada martie-mai 2011).

În proiectarea cercetării, am îndeplinit cerința de triangulație metodologică (combinarea mai multor metode), folosind atât *interviul semistructurat* (cu ghidul de interviu) cât și *ancheta* (cu ajutorul chestionarului).

CAP. VI. CERCETAREA CALITATIVĂ

Am considerat că este oportun să-mi încep investigațiile empirice cu o cercetare calitativă deoarece sunt interesată de semnificații, înțelesuri, de interpretări, simboluri și practici vehiculate de indivizi în abordarea și raportarea la situațiile conflictuale din cuplul marital.

Scopul principal al cercetării calitative derulate este acela de a obține o descriere amănunțită a procesului de influență socială a membrilor rețelei asupra formării și schimbării atitudinii individului față de conflictul marital, pentru a înțelege acest fenomen din perspectiva actorilor sociali implicați și pentru a fundamenta o explicație restrânsă la cadrul social studiat.

Acest demers calitativ de investigare reprezintă un *studiu cu mai multe unități de investigat*, deoarece interesul meu se concentrează pe aspecte punctuale legate de formarea și schimbarea atitudinii față de conflictul conjugal în cazul mai multor actori sociali. De asemenea, este o cercetare descriptivă pentru că prezintă sursele de învățare a atitudinilor față de conflict, descrie situațiile de învățare a atitudinii (cele de învățare directă, din experiența proprie de partener de cuplu, cele de învățare indirectă, observațională, ca martor la diferite episoade de ceartă a altor cupluri și cele de învățare complex-cognitivă, din relatările membrilor rețelei, din lecturi etc.).

Interogațiile de pornire, formulate în cadrul cercetării calitative de față, sunt următoarele:

- Ce caracteristici au „fragmente decupate” de individ din experiența sa relațională cu membrii rețelei, care au fost capabile să producă schimbări pozitive sau negative la nivelul atitudinii față de conflictul interpersonal (ce tipuri de evenimente sunt semnificative, din prisma individului, pentru formarea și schimbarea atitudinii și comportamentului său față de certurile în cuplu)?
- Ce categorii de persoane din rețeaua socială sunt actori ai situațiilor de învățare ce au influențat atitudinea față de conflict?
- Ce tipuri de schimbări au fost generate de către aceste evenimente reamintite?

Din perspectivă calitativă, atitudinea față de conflictul interpersonal, în general, și față de cel marital, în particular, este analizată în această lucrare nu ca un fenomen static, ci ca unul procesual, ce e construit și reconstruit social, ca rezultat al interacțiunii individului cu membrii rețelei sale sociale. Astfel, atitudinea partenerilor conjugalii față de conflict este investigată în contextul interacțiunii partenerilor de cuplu cu părinții, cu frații, cu prietenii etc., *paradigma* în care se situează acest studiu fiind cea interacționistă, individualistă. Abordările teoretice ale acestei perspective sunt centrate pe individ, pe felul în care interacțiunile modelează sensul individual al sinelui.

Pentru a culege informații de mare profunzime am ales *metoda* interviului, deoarece astfel am avut acces direct și interactiv la subiectivitatea umană, la universul spiritual al celor studiați, la definițiile și semnificațiile pe care actorii sociali le acordă acțiunilor lor și ale celor din jur. Astfel, interviurile au fost individuale, semistructurate, față-în-față deoarece îmbină avantajele standardizării cu cele ale interviului de mare

intensitate. O altă tehnică la care am apelat este cea a interviului interpretativ, explorând momentele considerate de respondenți ca fiind de maximă importanță în traiectoria formării și reformării atitudinii față de conflictul în cuplu. Instrumentul de lucru cu care s-a plecat pe teren a constat într-un ghid de interviu. Acesta a rămas mereu flexibil, ajustabil în funcție de elementele de noutate și neprevăzut care au apărut pe parcursul întrevederilor cu subiecții intervievați. Întrebările folosite în ghidul de interviu au urmat, îndeaproape, obiectivele cercetării, cu precizarea că datele calitative obținute în urma codării răspunsurilor au valoare orientativă. Interviul semistrukturat începea cu o întrebare legată de experiențele interviuatului ca martor la varii episoade de ceartă ale diferitelor cupluri. Apoi interviul era ghidat ușor de întrebările de lămurire. Dacă întrebările de clarificare îl conduceau pe subiect spre alte întâmplări, oameni, evenimente etc. era încurajat să povestească.

Pentru înregistrarea datelor s-au folosit reportofoane. Datele au fost transcrise sub formă de texte și prelucrate cu ajutorul softului de analiză a datelor NVivo 7 și a procedurii clasice de codare – cu „creionul și hârtia”.

După efectuarea interviului, operatorul completa un jurnal de cercetare în care sunt date obținute prin metoda observației participative, necontrolate, ascunse. Prin observație au fost culese date legate de spațiul în care s-a desfășurat interviul, intervalul de timp al interacțiunii subiect-intervievator, emoțiile subiectului când își derula amintirile, reacțiile la diferite întrebări etc.

Așadar, în culegerea datelor am folosit triangulația metodologică (și anume triangulația între metode), folosind două metode diferite: observația și interviul.

În urma colectării datelor a rezultat un inventar de texte compus din transcrieri ale interviurilor și notele de observație ale operatorilor de interviu. Pe aceste texte de teren am realizat ulterior analize și interpretări.

În cercetarea calitativă de față, *eșantionarea* a fost teoretică, supunându-se criteriilor de relevanță a cazurilor pentru investigație. Orientarea spre un anumit grup de persoane a fost definită în avans, stabilind încă de la început care sunt trăsăturile subiecților din eșantion: persoane căsătorite, femei și bărbați, din mediul urban și rural, cu studii elementare, medii și superioare, cu vârste cuprinse între 18 și 70 ani.

Pentru selectarea subiecților cu aceste caracteristici relevante, am pornit de la informațiile pe care le aveam despre diverse persoane eligibile din jurul meu, care să-mi ofere informații cât mai bogate pe tema de studiu, dar am apelat și la „informatori releu” (Scârnci, 2006), adică persoane care dețin informații referitoare la subiecții la care trebuia să ajung.

În ceea ce privește numărul de subiecți intrați în eșantion, am folosit principiul saturației teoretice, oprindu-mă din colectarea datelor atunci când subiecții nu au mai adus nimic nou, atunci când informațiile au început să se repete.

Astfel, eșantionul cercetării calitative de față este compus din 19 de persoane căsătorite, 7 bărbați și 12 femei, 16 subiecți din județul Brașov și 3 din alte județe, 16 din mediul urban și 3 din mediul rural.

În urma analizei datelor obținute din interviuri și din notele de observație, am identificat o serie de *teme și categorii* legate de problematica influenței sociale asupra atitudinii față de conflictul conjugal.

În ceea ce privește definirea conflictului conjugal, credințele actorilor sociali investigați față de conflict sunt predominant negative (ceartă, probleme, păreri diferite), dar am regăsit în percepția unora dintre ei și credințe pozitive sau ambivalente. Aceste rezultate obținute sunt în acord cu cele evidențiate de alte cercetări desfășurate în spațiul nord-american. De exemplu, Wilmot și Hocker (1998) subliniază faptul că oamenii tind să menționeze aspecte precum: tensiune, diferențe, competiție, amenințare, ostilitate, mânie, violență, distrugere etc. (cuvinte cu o conotație negativă). Identificarea laturii pozitive a conflictului nu este foarte răspândită, foarte rar sunt enumerate și cuvinte cu conotație pozitivă de tipul: oportunitate, creativitate, evoluție, progres, stimulare, îmbogățire, clarificare, intimitate, curaj etc.

Sursele de formare și schimbare a atitudinii față de conflictul conjugal, descrise de respondenți, pot fi încadrate, așa cum arată și teoria învățării sociale în trei categorii principale: situații de învățare directă, de învățare indirectă/ observațională și cele de tip complex-cognitiv (discuții despre conflicte, lecturi etc.). Cea mai importantă situație de învățare dintre cele menționate este considerată, de unii respondenți, a fi cea în care ești actor, cu alte cuvinte învățarea directă, din conflictele proprii de cuplu.

În cazul învățării observaționale (prin modelare), cele mai semnificative situații sunt cele reprezentate de asistarea la certurile de cuplu ale propriilor părinți. Subiecții investigați menționează și alți actori observați în timp ce se certau cu partenerul/a de cuplu, cum ar fi: persoane necunoscute, prieteni, vecini, frate/ soră, bunici, socri. Copiii care participă involuntar la scene abuzive între părinții lor sunt, conform declarațiilor respondenților acestui studiu, traumatizați pe termen lung, pentru că le este perturbată armonia universului lor de referință, pentru că nu înțeleg ce se întâmplă sau se simt neputincioși și vulnerabili. Alte emoții negative resimțite atât în ipostaza de observator - copil, cât și în cea de martor - adult, sunt cele de frică față de agresor, compasiune față de victimă și copiii ei, dispreț pentru cei doi parteneri de viață, disconfort, teamă.

În ceea ce privește conținutul învățării observaționale de-a lungul timpului, am constatat că, în urma unor analize subiective spontane asupra acestor episoade la care au participat ca martori, persoanele intervievate au desprins o serie vastă de învățăminte, precum: contramodelle de acțiune (cum să nu se comporte în situații tensionate), modele pozitive de acțiune (cum să se raporteze la certurile de cuplu), atitudine negativă sau pozitivă față de conflicte, desprinderea unor criterii de alegere a partenerului de viață, strategii eficiente de acțiune (compromisul, autocontrolul, amânarea discuției până te calmezi, rezolvarea problemelor, comunicarea despre problemele apărute) și care sunt efectele produse de comportamentele agresive asupra celor implicați. Diversitatea acestor elemente desprinse poate constitui o bază pentru a sublinia rolul important pe care au modelele comportamentale ale membrilor rețelei sociale în construirea și reconstruirea atitudinii individuale față de conflictul marital.

În plus, în analiza relatărilor oferite de unele persoane intervievate, am identificat demersul acestora de a prezenta comparativ diferite scene conflictuale observate, subliniind asemănările și deosebirile în ceea ce privește comportamentul actorilor sociali observați.

Situațiile de învățare socială complex-cognitivă desprinse din interviurile realizate sunt: discuțiile purtate cu diferiți membri ai rețelei (părinți, bunici, alte rude, preot, prieteni), lecturile (cărți, articole din reviste, de pe Internet), viziunea de emisiuni sau de filme, participarea la diferite cursuri de dezvoltare personală, apartenența la o biserică (doctrina religioasă). În viziunea respondenților din studiul de față, acest tip de învățare

are o pondere mult mai redusă comparativ cu învățarea directă și cea observațională, producând, de asemenea, în mai mică măsură, restructurări atitudinale.

Demersul analitic prezent a dus și la identificarea efectelor produse de situațiile conflictuale la nivel individual și la cel relațional, aceste consecințe fiind atât negative, cât și pozitive. Astfel, în ceea ce privește dimensiunea individuală, respondenții menționează preponderent efectele negative, precum: sentimentul de autodesconsiderare, de autoînvinovățire, de neputință, alterarea stării de sănătate fizică, singurul element pozitiv regăsit în descrieri fiind reprezentat de autocunoaștere. În ceea ce privește consecințele conflictelor conjugale la nivel relațional, am regăsit, de asemenea, tendința respondenților de a le ilustra pe cele negative, de degradare a relației de cuplu (întrăinarea, diminuarea sentimentelor pozitive față de celălalt, neîncredere în viitorul relației). Unii subiecți bărbați vorbesc și de rolul pozitiv al situațiilor conflictuale în viața lor de cuplu, considerându-le oportunități pentru intercunoaștere, pentru evoluția intimității relației, pentru conturarea unei viziuni optimiste asupra viitorului alături de partenera de viață.

CAP. VII. CERCETAREA CANTITATIVĂ

Construirea socială a atitudinii față de conflictul marital se referă la felul în care individul selectează, interpretează și evaluează informațiile vehiculate în interacțiunile cu partenerul său de cuplu și cu membrii rețelei sale sociale.

În cadrul paradigmei interacționiste, *teoriile* potrivite, din punctul meu de vedere, pentru a studia formarea și schimbarea atitudinii față de conflictul de cuplu sunt interacționismul simbolic și teoria învățării sociale.

Primul set de *ipoteze* analizează legătura dintre influența socială a rețelei și conflictul conjugal și cuprinde următoarele propoziții ce au fost testate:

Ipoteza 1a – stilul familiei de origine de abordare a conflictelor (întrebarea B.1) este asociat cu capacitatea de rezolvare a problemelor (A.2).

Ipoteza 1b – stilul familiei de origine de abordare a conflictelor (B.1) este asociat cu credințele subiecților față de conflictul în cuplu (A.3).

Ipoteza 1c – stilul familiei de origine de abordare a conflictelor (întrebarea B.1) este asociat cu strategia proprie de raportare la conflictele cu partenerul de viață (A.5).

Ipoteza 1d – cu cât numărul modelelor negative este mai mare (B.3), cu atât credințele față de conflict sunt mai defavorabile (A.3).

Ipoteza 1e – strategia de raportare la conflictele proprii cu partenerul de viață (A.5) este asociată cu numărul de modele pozitive pe care le observăm la cupluri din jurul nostru (B.4).

Ipoteza 1f – cu cât învățarea din diferite situații (B.5) este mai intensă, cu atât capacitatea de rezolvare a problemelor este mai dezvoltată (A.2).

Ipoteza 1g – cu cât învățarea din diferite situații (B.5) este mai intensă, cu atât credințele față de conflictul marital sunt mai favorabile (A.3).

Ipoteza 1h – strategia proprie de raportare la conflictele cu partenerul de viață (A.5) este asociată cu intensitatea învățării spontane din diferite situații (B.5)

Setul al doilea de ipoteze analizează legătura dintre diferiți indicatori ai conflictului conjugal:

Ipoteza 2a – cei care adoptă ca principală strategie de abordare a conflictelor pe cea de rezolvare a acestora (A.5), au o capacitate de rezolvare a problemelor de cuplu (A.2) mai dezvoltată.

Ipoteza 2b – cei care adoptă ca principală strategie de abordare a conflictelor pe cea de rezolvare a acestora (A.5) au credințe favorabile față de conflictul marital (A.3), iar cei care adoptă strategia de evitare (A.5) au credințe negative intense (A.3).

Al treilea set de ipoteze testează relația dintre conflictul conjugal și calitatea relației maritale:

Ipoteza 3a – cu cât capacitatea de rezolvare a problemelor (A.2) este mai dezvoltată, cu atât calitatea relației maritale (măsurată prin indicele C) este mai ridicată.

Ipoteza 3b – cu cât credințele față de conflictul conjugal sunt mai favorabile (A.3), cu atât calitatea relației maritale (indicele C) este mai înaltă.

Ipoteza 3c – nivelul calității maritale (indicele C) variază în funcție de strategia de abordare a conflictului (A.5). Strategia proprie de raportare la conflictele de cuplu (A.5) este asociată cu satisfacția maritală comparativ cu alte cupluri (C.2).

Pe lângă testarea ipotezelor enunțate, am realizat comparații pe genuri, categorii de vârstă, nivel de educație, durata relației și mediu de rezidență pentru a descoperi eventualele diferențe.

Metoda de culegere a datelor este ancheta sociologică, tehnicile folosite fiind cea a aplicării de chestionare cu ajutorul operatorilor de teren și tehnica autoadministrării chestionarului.

Eșantion: Culegerea datelor s-a realizat în perioada martie-mai 2011 pe un eșantion de 324 persoane căsătorite, din județul Brașov și din județe limitrofe.

Pentru cercetarea cantitativă asupra atitudinilor față de conflictul conjugal și sursele sociale de formare și schimbare a acestora, principiul eșantionării folosite a fost nonprobabilistic, strategia de eșantionare utilizată fiind eșantionarea pe cote din următoarele motive: costuri mai reduse; sunt mai ușor de stabilit.

Astfel, ca și la cercetarea calitativă, cotele urmărite au fost următoarele:

- persoane căsătorite;
- sex: femei și bărbați
- vârsta 18 – 65 ani (vârsta minimă pentru căsătorie este de 18 ani; limita maximă a intervalului a fost stabilită la 65 de ani deoarece, în psihologia vârstelor se consideră că după 65 de ani încep etapele de regresie, de involuție fizică și/ sau psihică – în Șchiopu și Verza, 1995);
- nivel de educație: elementar, mediu, superior
- mediul de rezidență: urban și rural
- domiciliul: județul Brașov (dar am primit răspunsuri și din alte județe).

Instrumentul cercetării:

Instrumentul cercetării a fost elaborat având ca reper atât bibliografia parcursă cât și specificul social – cultural al spațiului românesc. Pentru cercetarea cantitativă realizată pe tema influenței rețelei sociale asupra atitudinii față de conflictul în cuplu a persoanelor căsătorite, design-ul chestionarului a fost structurat pe trei dimensiuni: conflictul conjugal, influența socială și calitatea relației maritale.

A. Conflictul conjugal a fost măsurat prin intermediul următoarelor constructe: problemele conjugale, credințele față de conflictul marital, emoțiile resimțite în timpul certurilor, strategiile de abordare a conflictului în cuplu, dinamica comportamentelor manifestate în timpul certurilor.

Pentru a măsura problemele conjugale, am folosit doi indicatori: severitatea problemelor relaționale (A.1 – subiecții trebuiau să indice dacă se confruntă sau nu cu o

listă de 13 probleme, precum infidelitatea, consumul exagerat de alcool, distribuirea inechitabilă a sarcinilor domestice etc.) și capacitatea autopercepută de a depăși problemele relaționale (A.2 – subiecții își autoevaluau capacitatea de a-și rezolva problemele din aceeași listă ca și la A.1). Întrebările A.1 și A.2 sunt adaptate după Notarius și Vanzetti (1983) și Tallman et al. (1999), listele cu probleme propuse de aceștia fiind comparate, sintetizate și completate în noile formulări propuse.

Credințele față de conflictul conjugal au fost măsurate printr-o scală de tip Lickert, compusă dintr-un set de doisprezece itemi (șase favorabili și șase defavorabili conflictului marital), pe care respondenții îi evaluau utilizând o scală în cinci puncte mergând de la „dezacord puternic” la „acord puternic”(întrebarea A.3).

Pentru a măsura emoțiile resimțite în timpul certurilor cu partenerul/a de viață am construit o listă cu optsprezece itemi, din care respondenții puteau alege maxim trei variante (întrebarea A.4.), cum ar fi: frică, furie, tristețe, frustrare, singurătate, dezamăgire etc.

Strategiile de abordare a conflictelor au fost măsurate utilizând cinci seturi de itemi, fiecare caracterizând un stil de raportare la momentele conflictuale (A.5). Aceste strategii, descrise de Blake și Mouton (1970 *apud* Stoica-Constantin, 2004), sunt: retragerea/ evitarea (setul 1), lupta (setul 2), acomodarea/ renunțarea (setul 3), compromisul (setul 4) și rezolvarea problemei (setul 5).

Dinamica comportamentelor manifestate în timpul certurilor a fost măsurată întrebând subiecții dacă, de-a lungul timpului, s-a schimbat ceva în modul lor de comportare în timpul episoadelor de ceartă cu soțul său/soția sa (A.6).

B. Influența socială a fost măsurată prin următorii indicatori: stilul familiei de origine de raportare la conflictul interpersonal, disponibilitatea de a solicita suportul emoțional al rețelei, activitățile de influență socială a rețelei, sursele de modelare (și negativă și pozitivă) a atitudinii față de conflict și situațiile de învățare spontană (de schimbare a atitudinii față de conflict).

Pentru a măsura stilul familiei de origine de raportare la conflict, subiecții au fost întrebați care set de afirmații descrie cel mai bine mentalitatea familiei din care provin (B.1). Setul B.1.1. descria familiile care evită conflictele, setul B.1.2. caracterizează familiile în care membrii utilizează colaborarea în soluționarea problemelor apărute, iar

setul B.1.3 reflectă familiile agresive, în care membrii se implică într-un număr ridicat de certuri „aprinse”, țipete, etichetări și alte asemenea acțiuni negative. Această clasificare a familiilor de origine în funcție de modul de raportare la situațiile conflictuale a fost preluată din Wilmot și Hocker (1998).

Disponibilitatea de a solicita suportul emoțional al rețelei a fost măsurată prin frecvența cu care respondenții discută cu diferiți membri ai rețelei lor (părinți, frați, socrii, prieteni etc.) despre problemele lor de cuplu (B.2.a).

Pentru a măsura activitățile de influență socială a rețelei, respondenții au fost întrebați cât de des le sunt relatate problemele de cuplu ale diferiților membri ai rețelei lor sociale (B.2.b – activitate de învățare complex-cognitivă) și cât de des au participat ca martori la certurile altor cupluri din rețeaua lor (B.2.c – activitate de învățare observațională, de modelare).

Întrebarea B.3 măsoară sursele de modelare negativă a atitudinii față de conflict, iar întrebarea B.4 – sursele de modelare pozitivă, adică certurile căror persoane le-au oferit contramodelul sau modele pozitive de acțiune și de raportare la momentele conflictuale din cuplu.

În cazul situațiilor de învățare spontană (B.5), respondenții au evaluat în ce măsură au avut ceva de învățat, din fiecare tip de situație, despre cum să se raporteze la propriile conflicte de cuplu, răspunsurile variind de la „în foarte mică măsură” la „în foarte mare măsură”.

C. Calitatea relației conjugale a fost măsurată prin intermediul a două constructe: satisfacția maritală și instabilitatea conjugală.

Satisfacția maritală a fost măsurată cu trei indicatori: satisfacția maritală generală (întrebarea C.1 – adaptare după Hendrick, 1988, cu altă scală de răspunsuri propusă), evaluarea mariajului comparativ cu alte cupluri (C.2) evaluarea mariajului comparativ cu idealul de relație al respondentului (C.3) (C.2 și C.3 sunt adaptate după Kluwer și Johnson, 2007).

Instabilitatea conjugală a fost măsurată întrebând respondenții dacă și-au pus vreodată problema separării (C.4 – adaptare după Spanier, 1976 și Widmer et al., 2004), răspunsurile variind pe o nouă scală propusă cu șapte trepte de la „niciodată” la „tot timpul”.

În urma prelucrării și interpretării datelor culese, am obținut următoarele *concluzii*, ce coincid cu cele ale unor studii pe teme apropiate:

În ceea ce privește *severitatea problemelor* cu care se confruntă cuplul, analiza datelor a arătat că pe prima poziție se află situația financiară, urmată de timpul petrecut împreună, comunicarea, ultimele poziții fiind ocupate de infidelitate și religie. Totuși, nivelul de severitate al acestor dimensiuni nu este unul alarmant în viziunea populației investigate (cea mai mare medie a notelor fiind 4,05, nota pentru gravitatea maximă fiind de 10). Tipuri de probleme menționate de respondenți pot deveni subiecte frecvente și predilecte ale certurilor dintre partenerii de viață. Aceste date sunt în concordanță cu studiul numit „Barometrul de opinie publică. Mai 2007. Viața în cuplu”, realizat de Bădescu et al. (2007), în care se subliniază faptul că cea mai importantă cauză a apariției problemelor în căsnicie este reprezentată de lipsurile materiale sau lipsa de bani: 70% dintre cei care au admis că au probleme în cuplu au menționat ca motiv lipsurile materiale, 42% treburile casnice și 20% comportamentul copiilor. Aceste trei categorii de motive tind să devină probleme din ce în ce mai importante generatoare de neînțelegeri între parteneri pe măsură ce înaintează în vârstă. Dimpotrivă, cu vârsta, relațiile cu părinții/socrii, neglijarea de către partener, infidelitatea sau nepotrivirea sexuală sunt din ce în ce mai puțin importante în apariția conflictelor (Bădescu et al., 2007).

Subiecții investigației de față își autoevaluează *capacitatea propriului cuplu de rezolvare a problemelor* la un nivel ridicat (mediile având valori între 7,19 și 8,53 capacitatea cea mai ridicată putea fi notată cu 10), cea mai mare valoare o înregistrează capacitatea de rezolvare a problemelor ce țin de religie (aspectul cel mai puțin problematic semnalat anterior), iar cea mai mică valoare medie o are capacitatea de rezolvare a problemelor ce țin de situația financiară (problema cea mai gravă semnalată anterior).

În urma demersului analitic de comparare, după variate caracteristici socio-demografice, a capacității autopercepute de rezolvare a problemelor de cuplu am descoperit diferențe semnificative statistic în cazul categoriilor de vârstă și în funcție de nivelul de educație a respondenților. Astfel, cei cu vârste între 18 și 36 de ani tind să-și autoevalueze capacitatea de rezolvare a problemelor ca fiind mai dezvoltată decât cei care au între 37 de ani și 65 de ani. O posibilă explicație ar putea fi legată de dinamica

satisfacției maritale, a percepției asupra calității relației conjugale, care înregistrează un nivel mai ridicat în primele etape ale vieții de familie, comparativ cu alte faze. În același timp, persoanele mai tinere pot avea o raportare mai optimistă față de relația de cuplu, fiind încă prezent fenomenul de idealizare a partenerului/ei de cuplu. Analizând capacitatea de rezolvare a problemelor după nivelul de educație, datele obținute au arătat că există diferențe semnificative statistic între cei care au studii superioare și cei care au studii medii, în sensul că persoanele din prima categorie menționată consideră că au o capacitate mai ridicată de soluționare a problemelor față de cei cu un nivel mediu de educație. Educația ne poate dezvolta în mod real abilitățile interpersonale, prin oportunitatea de a interacționa cu persoane noi, de a identifica modele comportamentale noi, de a avea acces la informații ce duc la restructurări personale. Sau poate unora le dezvoltă doar capacitatea de a disimula, de a se minți pe ei și/sau pe ceilalți că sunt fericiți și împliniți.

În ceea ce privește *crediințele față de conflictul marital*, acestea tind să fie, mai degrabă neutre, valorile indicelui sintetic fiind preponderent apropiate de 3 (în care 1=crediințe puternic defavorabile și 5=crediințe puternic favorabile).

Diferențe semnificative ale credințelor față de conflictul marital au apărut, conform acestui studiu, în funcție de vârstă și durata relației. Pe măsură ce înaintează în vârstă, subiecții investigați tind să aibă credințe mai negative, mai nefavorabile față de conflictul conjugal, comparativ cu tinerii căsătoriți cu vârste până la 36 de ani. În același timp, cei care au o durată a mariajului sub 10 ani au credințe mai favorabile față de conflictul de cuplu, comparativ cu cei care sunt căsătoriți de peste 21 de ani. Aceste tendințe ar putea fi explicate de faptul că o istorie relațională mai îndelungată (un trecut comun mai consistent) produce un nivel mai ridicat de intercunoaștere între parteneri și, implicit, un grad mai înalt de realism în raportarea la celălalt și la relație, la ceea ce se poate schimba sau nu în viața de cuplu. În același timp, aceste rezultate se apropie de ideea susținută de Huston, McHalle și Crouter (1986 *apud* Strong et al., 1998), care au arătat că interacțiunile negative dintre soți nu produc consecințe semnificative asupra relației maritale în primul an de căsătorie, datorită efectului „lunii de miere”, care presupune tendința noilor căsătoriți de a privi superficial problemele de cuplu.

Din paleta de *emoții resimțite în timpul episoadelor conflictuale* cu partenerul/a de viață, cel mai frecvent invocată este supărarea 15,4%, urmată de dezamăgire 14,1%, tristețe 10,9%, furie 9%, durere 8,2%, nedreptate 6,3%, pe ultimul loc situându-se vulnerabilitatea 1,2%. Sanford (2009) cataloghează emoțiile ce pot apărea în conflictele de cuplu în două mari categorii: emoții „tari” (hard emotion) și emoții „moi” (soft emotion). Emoțiile „tari” (de ex. supărarea, mânia, furia etc.) sunt asociate cu lupta pentru putere, cu apărarea împotriva atacurilor percepute și urmărirea obiectivelor proprii. Emoțiile „soft” (tristețea, rănirea etc.) sunt asociate cu exprimarea vulnerabilității, căutarea suportului social și urmărirea obiectivelor ce întăresc relațiile interpersonale. Ambele categorii de emoții sunt prezente în răspunsurile subiecților interogați în cercetarea efectuată, o pondere mai mare înregistrând cele de tip „soft”. Studiul de față a identificat faptul că nu există diferențe semnificative statistic între femei și bărbați în ceea ce privește emoțiile resimțite în timpul certurilor din cuplu. De asemenea, nu apar diferențe semnificative nici în funcție de vârstă, educație, mediu de rezidență sau durată a relației.

În cadrul populației investigate, cea mai răspândită *strategie de raportare la situațiile conflictuale din cuplu* este cea de rezolvare a problemelor 35,2%, pe pozițiile următoare (foarte apropiate) fiind acomodarea 21,9% și evitarea 21,3%, compromisul 16,4%, iar la o îndepărtare mare, cea mai puțin frecventă este strategia confruntării (a luptei) 5,2%.

Din analiza tendințelor de utilizare preponderentă a unei anumite strategii, date de caracteristicile socio-demografice, am descoperit că apar diferențe semnificative în funcție de vârstă, durata mariajului, nivel de educație și mediu de rezidență.

Astfel, datele obținute arată că cei peste 37 de ani utilizează în mai mare măsură strategia de evitare a conflictelor comparativ cu cei cu vârste între 18 și 36 de ani. Totodată, la cei cu vârsta până la 36 de ani se întâlnește în mai mare măsură strategia de rezolvare a problemei față de cei de peste 37 de ani. Pe de altă parte, clasamentele frecvențelor strategiilor adoptate pentru cele două subpopulații înregistrează diferențe la pozițiile intermediare. Astfel, cel mai mare procent din totalul celor cu vârste până la 36 de ani adoptă strategia de rezolvare a problemei, următoarele poziții fiind ocupate, în ordine, de acomodare, compromisul și evitarea (pe același loc) și cei mai puțini utilizează

confruntarea. În cazul celor peste 37 de ani, cei mai mulți utilizează tot rezolvarea problemei, apoi, în ordine descrescătoare, întâlnim evitarea, acomodarea, compromisul și lupta.

Strategiile de abordare a conflictului în cuplu sunt asociate, în același timp, cu durata relației maritale, deoarece nivelul de semnificație obținut este mai mic decât 0,05. Clasamentele frecvenței utilizării acestor stiluri de raportare la situațiile conflictuale sunt diferite între ele în funcție de durata relației maritale. Cei care au mai puțin de 10 ani de căsătorie utilizează, în principal strategia de rezolvare a problemei (intervin asupra cauzei ce a generat disensiuni), pe următoarea poziție se regăsește acomodarea (redobândirea armoniei relației este pusă mai presus decât interesele personale diferite), evitarea și compromisul au procente egale, pe ultima poziție fiind lupta. Pentru cei care au între 11 și 20 de ani de mariaj, ordinea este aproape la fel, locul III fiind ocupat de strategia de evitare, locul IV de cea a compromisului; în plus se observă scăderi sau creșteri ale frecvenței adoptării acestor pattern-uri comportamentale. În schimb, cei care au peste 21 de ani de relație conjugală adoptă cel mai frecvent evitarea ca modalitate de raportare la conflicte (mecanismul cognitiv fiind „de ce să mai deschid subiectul că oricum nu rezolv nimic, i-am spus deja de nenumărate ori și nu s-a schimbat nimic”), apoi rezolvarea problemei, compromisul, acomodarea și lupta. Totodată, în urma comparațiilor între subpopulații pentru fiecare stil de raportare la conflictele din cuplu, am observat că strategia de evitare și cea de luptă înregistrează o creștere a frecvenței odată cu mărirea duratei relației, iar strategia de acomodare și cea de rezolvare a problemei se plasează pe un trend descendent. Cu cât istoria comună a celor doi parteneri de viață este mai îndelungată, cu atât scade optimismul de început în încercarea de a soluționa orice problemă apărută în relație și, în timpul momentelor conflictuale, crește, fie pasivitatea, fie agresivitatea. Aceste tendințe pot semnifica fie dinamica naturală de devitalizare, de eroziune a relației intime odată cu trecerea anilor, fie o diferență de mentalitate între generații (în funcție de ceea ce au învățat indivizii că este acceptabil și dezirabil să faci în timpul certurilor cu partenerul de cuplu), fie ambele explicații.

Levenson, Cartensen și Gottman (1993 *apud* Strong et al. ,1998) au descoperit în investigațiile lor faptul că, în comparație cu mariajele formate din parteneri de vârstă mijlocie, la cuplurile de vârstnici s-a observat un potențial mai scăzut de conflict.

Din analiza datelor obținute se confirmă ideea că strategiile de abordare a conflictului în cuplu sunt semnificativ asociate cu nivelul de educație și se pot desprinde mai multe observații. În momentele conflictuale din cuplu, cei cu studii elementare utilizează cel mai frecvent strategia compromisului, apoi pe cea de evitare, de rezolvare a problemei, ultimele poziții fiind ocupate la egalitate de luptă și acomodare. Persoanele cu un nivel mediu de educație adoptă, în cea mai mare măsură, strategia de rezolvare a problemelor, pe următoarele locuri fiind evitarea, acomodarea, compromisul și – cel mai puțin utilizată – confruntarea. În cercetarea derulată, am descoperit că cei care au studii superioare și-au dezvoltat ca strategie obișnuită de raportare la conflictele maritale cel mai frecvent pe cea de rezolvare a problemei, apoi pe cea de acomodare, compromisul ocupă locul al III-lea, urmează evitarea și apoi lupta. Pe de altă parte, strategia de evitare este cel mai puțin întâlnită în cazul celor cu studii superioare comparativ cu celelalte două subpopulații. Strategia de acomodare este, în cea mai mică măsură, adoptată de persoanele cu studii elementare față de cei cu studii medii și cei cu studii superioare. Compromisul este în foarte mare măsură utilizat de cei cu un nivel elementar de educație, în comparație cu celelalte subgrupuri de analiză. Abordarea conflictelor din cuplu prin strategia de rezolvare a problemei este, în cea mai mare măsură, regăsită la cei cu studii superioare și, în cea mai mică măsură, la cei cu studii elementare.

De asemenea, există asociere semnificativă statistic între strategiile de abordare a conflictului în cuplu și mediul de rezidență. Conform datelor obținute în această cercetare, în mediul urban cea mai utilizată strategie este rezolvarea problemei, urmează apoi cea de acomodare, evitarea, compromisul și lupta. În mediul rural cea mai frecvent întâlnită este strategia de evitare, apoi cea de acomodare, de rezolvare a problemei, compromisul și lupta. Făcând comparații pe subpopulații în cazul fiecărui stil de raportare la conflictele conjugale, datele prezente arată că cele mai evidente diferențe se înregistrează în cazul strategiei de evitare și a celei de rezolvare a problemelor. Cei din mediul urban folosesc în mai mică măsură (17,9% din totalul acestor respondenți) evitarea, comparativ cu cei din rural (31% din totalul acestor respondenți). Pe de altă parte, cei din urban adoptă în mai mare măsură (39,6% din totalul acestor respondenți) strategia de rezolvare a problemei față de cei din rural. În mediul rural, comunitatea este mai mică și mai omogenă, controlul social mai ridicat, iar presiunea rețelei sociale pentru

conformarea la regulile și normele grupului mai consistentă, ceea ce poate duce la o atenție mai sporită acordată de indivizi păstrării aparențelor în ochii celorlalți, a ceea ce este considerat comportament dezirabil.

Deși în cercetarea de față nu am identificat diferențe semnificative între femei și bărbați în ceea ce privește utilizarea preponderentă a unei strategii de raportare la conflictele de cuplu, alte studii arată că acestea există. Astfel, Klinetob și Smith (1996 *apud* Strong et al., 1998) au evidențiat tendințe diferite în funcție de gen în utilizarea pattern-urilor de comunicare în situații conflictuale. De exemplu, soții tind, în mai mare măsură, să transmită mesaje neutre sau să se retragă dintr-un conflict, comparativ cu soțiile lor. Conform viziunii lui Strong et al. (1998, p. 139), deși există diferențe între femei și bărbați în folosirea unor anumite pattern-uri comportamentale, totuși, aceste variații sunt, de obicei, reduse.

Modul în care se comportă partenerii de cuplu, unul față de celălalt, în timpul certurilor nu este static, ci înregistrează transformări generate de o serie de factori, dintre care am amintit deja o parte. În cazul subiecților investigați, *schimbările comportamentale* se înscriu preponderent pe un trend de creștere a toleranței, majoritatea respondenților declarând că se comportă mai tolerant unul față de celălalt (56,5%), pe următoarea poziție ca număr de răspunsuri se regăsește ideea că nu s-a schimbat nimic (27,8%), cei mai puțini considerând că se comportă mai dur în timpul conflictelor de cuplu (12%).

Dinamica comportamentelor din timpul episoadelor de ceartă cu partenerul de viață înregistrează, în cercetarea efectuată, diferențe semnificative doar în funcție de mediul de rezidență al respondenților. Compararea dintre urban și rural, în ceea ce privește evoluția de-a lungul timpului a comportamentelor manifestate în cadrul certurilor, ne arată că cei din mediul rural înregistrează într-un procent semnificativ mai ridicat (20,2%) decât cei din urban (9,2%) un traseu de creștere a intoleranței față de partenerul de viață în momentele tensionate. Cei din mediul urban raportează, în mai mare măsură (60% din cei ce locuiesc în acest mediu) că dinamica comportamentelor față de partener se plasează pe un trend de creștere a gradului de toleranță manifestată în timpul certurilor.

În ceea ce privește transformările pe diferite planuri în conflictul marital, alte studii menționează faptul că se poate consta: o dinamică a subiecților „fierbinți” (a cauzelor) de ceartă, în funcție de diferite etape din ciclul vieții de familie sau o predispoziție către un anumit tip de conflict în funcție de durata relației și vârsta soților, de exemplu persoanele tinere din cupluri experimentează mai curând conflictele deschise, comparativ cu cei vârstnici (Kline et al., 2006).

Intensitatea învățării spontane din diferite situații se diferențiază în funcție de genul social al respondenților și nivelul de educație. În acest sens, se poate susține că învățarea spontană privind îmbunătățirea raportării la situațiile conflictuale este semnificativ mai intensă la femei, comparativ cu gradul de intensitate a învățării înregistrată la nivelul bărbaților. Pe de altă parte, la cei care au studii elementare se înregistrează o intensitate mai scăzută a învățării din diferite situații decât cei care au studii medii, iar cei cu studii superioare au o intensitate mai ridicată a învățării spontane comparativ cu cei cu un nivel elementar de educație. Nivelul de educație pare să afecteze procesul de adaptare maritală, conform viziunii lui Strong et al. (1998), care consideră că educația ne poate oferi resurse suplimentare precum cunoștințe, reflecții asupra diferitelor dimensiuni ale vieții, venituri, status, ce contribuie la dezvoltarea abilității noastre de a juca mai eficient rolurile conjugale.

Analizând nivelul intensității învățării pe tipurile de situații sociale prezentate respondenților, am descoperit că pe primul loc se află învățarea din propriile certuri cu partenrul/a. Astfel, majoritatea subiecților (cumulat, 74%) consideră că au avut de învățat într-o oarecare măsură, în mare sau în foarte mare măsură din acest tip de situație. Pe locurile următoare, se poziționează descrescător situațiile de învățare spontană reprezentate de: certurile celor din jur la care au asistat ca martor, sfaturile primite de la cer apropiați în timpul discuțiilor despre problemele de cuplu, relatările cunoscuților despre certurile lor de cuplu, viziunări de emisiuni/ filme, articole/ cărți citite despre conflictul în cuplu, programe de dezvoltare personală.

Așa cum am arătat în paragraful anterior, oamenii învață noi pattern-uri acționale și prin procesul numit modelare (observându-i pe ceilalți ce fac și ce consecințe produc comportamentele lor). În formarea și schimbarea atitudinii față de conflictul conjugal și a modificării comportamentelor manifestate în timpul episoadelor conflictuale, datele

obținute din acest studiu, arată că sunt prezente și influente atât modelele negative, cât și cele pozitive desprinse de la membrii rețelei. În plus, am descoperit că modelele negative de comportament observate de-a lungul timpului sunt mai numeroase comparativ cele pozitive. În acest sens, am remarcat faptul că respondenți au menționat într-o foarte mică măsură (5,6% din răspunsurile cu alegere multiplă) absența scenelor de ceartă în cuplu la care au asistat ca martori și care i-au impresionat negativ. În schimb, 50,8% dintre răspunsurile de alegere multiplă au indicat lipsa scenelor de ceartă a cuplurilor observate care să reprezinte modelelor pozitive de comportare.

Cea mai semnificativă situație de *modelare negativă* este reprezentată de certurile dintre părinți, la care subiecții investigați au asistat ca martori în copilărie și la vârsta adultă (cumulat 33,3% din răspunsuri). Pe următoarele poziții se plasează, în ordine descrescătoare ca număr de scene vizionate (care au produs un impact negativ asupra observatorului): certurile dintre vecini (14,3%), dintre prieteni (12,1%), dintre frate/soră și partenerul/a de viață (10,8%), alte rude (9,2%), necunoscuți (8,6%), mai rar întâlnite fiind certurile de cuplu ale colegilor de serviciu (3,9%).

Larsen și Olson (1989 *apud* Strong et al., 1998) accentuează faptul că familiile de orientare (de origine) reprezintă mediul social în care oamenii învață primele lecții de viață (și uneori cele mai influente și semnificative lecții) despre intimitate și relații de cuplu. În același sens, poate fi inclusă și opinia lui Gecas (1990 *apud* Kapinus, 2004), care sublinia faptul că procesul de socializare intrafamilială poate avea un efect mai puternic asupra indivizilor, comparativ cu cel produs de alți agenți precum profesorii, grupul de similaritate (peers), colegii de serviciu, șefii etc. Acest fenomen poate fi explicat prin faptul că părinții joacă un rol fundamental în perioada în care copiii sunt mai sensibili la influențele din jur (în timpul copilăriei, al pubertății și al adolescenței) și, în plus, ei interacționează cu copiii lor pe parcursul unei perioade extinse de timp (relațiile părinți – copii se caracterizează printr-o mare longevitate), fiind un model relativ constant pe parcursul diferitelor etape ale dezvoltării urmașilor.

Din analiza datelor obținute, am constat că modelarea negativă variază în funcție de vârstă și mediu de rezidență. Am observat că există o diferență semnificativă între cei cu vârste cuprinse între 18 - 36 de ani și cei care au peste 37 de ani în ceea ce privește numărul de modele negative pe care le observă în jurul lor. Persoanele din al doilea

interval de vârstă menționează un număr mai ridicat de modele negative de comportare în situații conflictuale la care au fost expuși, comparativ cu cei care au vârsta până la 36 de ani. Pe de altă parte, indivizii proveniți din urban au un număr de modele negative semnificativ diferit comparativ cu cei din mediul rural, adică cei din a doua subpopulație menționată au raportat un număr mai ridicat de astfel de modele față de cei din urban.

Modelele negative sunt extrem de importante pentru că ne „spun” ce să nu facem, ce forme negative de manifestare să evităm pentru a ne construi o armonie de cuplu personalizată, individualizată. Notarius și Markman (1993 *apud* Kline et al., 2006) susțin că e mai important să învățăm cuplurile să evite semnele negative și să se raporteze constructiv la conflicte decât să le învățăm o formulă a succesului marital. Această recomandare schimbă dramatic modul de construire a intervențiilor terapeutice și cel de raportare la eficiența contramodelelor. Autorii menționați au descoperit că, surprinzător, interacțiunile negative dintre soți sunt un predictor mai puternic al consecințelor negative asupra relației lor decât interacțiunea pozitivă ca predictor pentru efectele pozitive.

Modelarea pozitivă a atitudinii față de conflictul în cuplu este mai rar întâlnită la subiecții chestionați, comparativ cu cea negativă. Principala sursă de influență socială este, și în acest caz, tot modelul de comportament al părinților în timpul scenelor lor de ceartă din cuplu (17,2% din răspunsuri). În schimb, următoarele poziții din clasament sunt ocupate diferit, comparativ cu cele menționate la nivelul modelării negative. Astfel, următoarea ca frecvență este situația de modelare pozitivă reprezentată de certurile de cuplu ale prietenilor (6,6%), apoi ale altor rude (6,1%), ale vecinilor (5%), ale necunoscuților (4,8%), ale fraților/surorilor (4,2%), ale colegilor de serviciu (3,4%).

În timpul socializării primare, părinții își învață copiii ce este bine, ce este rău, ce să mănânce, ce să nu consume, ce să păstreze pentru ei, ce să împartă cu ceilalți, cum să vorbească, ce să simtă și ce să gândească. Cohen (1987 *apud* Strong et al., 1998) consideră că principalele mecanisme prin care părinții își influențează copiii sunt reprezentate de: modelare (ei servesc drept modele pentru copiii lor) și definiție (stabilesc și își fac cunoscute așteptările pe care le au față de copiii lor). Așa cum am văzut din datele prezentate anterior, părinții pot reprezenta atât modele pozitive de raportare la situațiile conflictuale din cuplu („cum să faci”), cât și modele negative („eu n-o să fac ca ei”); contramodelarele, fiind, se pare, mai răspândite în spațiul românesc investigat.

Dincolo de modelele oferite de părinți, teoria învățării sociale completează ideile lansate de behaviorism, susținând că individul are abilitatea interioară de a gândi și de a face alegeri pentru a-și schimba mediul (Schickedanz, Schickedanz, Hansen și Forsyth, 1993 *apud* Strong et al., 1998) pentru a-și restructura viața, atitudinile, comportamentele cotidiene. Totodată, expunerea la interacțiuni sociale diverse are un efect pozitiv asupra restructurărilor atitudinale disfuncționale și asupra învățării unor noi pattern-uri comportamentale de raportare constructivă la situațiile conflictuale de cuplu.

Calitatea vieții maritale, privită în ansamblu de respondenți, înregistrează niveluri ridicate ale satisfacției. Astfel, majoritatea subiecților se declară mulțumiți de relația lor de cuplu (52,8%), foarte mulțumiți (27,8%), nici mulțumiți/nici nemulțumiți (13,6%), pe când numărul celor nemulțumiți cumulat cu al celor foarte nemulțumiți este semnificativ mai mic (5,9%). Acest mod de evaluare a satisfacției maritale se apropie de raportarea românilor la viața de familie, în general. Analizând felul în care este evaluată satisfacția față de viața de familie în România, Mărginean și Precupețu (coords., 2010, pp. 37-38) sintetizează: „Satisfacția față de viața de familie, preponderent pozitivă în toată perioada investigată, înregistrează, în special după 1999, un trend ascendent. Dacă în 1990 numai două treimi erau mulțumiți și foarte mulțumiți de viața de familie și aproximativ un sfert se plasau pe o poziție neutră, în 1999 aprecierile neutre se înjumătățesc și aproape 80% fac aprecieri pozitive. Trendul ascendent de după 1999 s-a datorat, așadar, în principal transformării evaluărilor neutre în evaluări pozitive. În 2006 se înregistrează nivelul de satisfacție cel mai ridicat, trendul ușor descendent din 2010 datorându-se unei ușoare creșteri a aprecierilor neutre, cele negative rămânând constante”.

În plus, evaluarea de către subiecții chestionați a relațiilor de cuplu variază și în funcție de unele categorii socio-demografice analizate, diferențele semnificative descoperite fiind date de vârsta respondenților și nivelul de educație. Astfel, calitatea autoevaluată a relației este mai ridicată pentru cei cu vârste până la 36 de ani, față de cei peste 37 de ani și, totodată, cei care au studii superioare își autoapreciază relația de cuplu ca având o calitate mai înaltă comparativ cu cei care au studii medii.

Datele obținute în susținerea acestei idei sunt în concordanță cu rezultatele altor cercetări din spațiul euro-american, precum și ale studiilor realizate în România. Astfel, în literatura de specialitate, regăsim o serie numeroasă de studii desfășurate în spațiul

nord-american care susțin că satisfacția maritală înregistrează un declin în timp, în special în primii zece ani (Glenn, 1989 *apud* Strong et al., 1998) sau dinamica acestei dimensiuni de-a lungul ciclului vieții familiale urmează un traseu în formă de U (Glenn, 1991 *apud* Strong et al., 1998). Strong et al. (1998) subliniază că, totuși, acest trend descendent nu este resimțit semnificativ la nivelul tuturor mariajelor: declinul poate fi unul minor sau satisfacția maritală poate să reapară după o perioadă relativ scurtă de timp. În ceea ce privește spațiul românesc, de exemplu, în raportul realizat de Institutul de cercetare a calității vieții (ICCV) privind calitatea vieții în România 2010, se subliniază faptul că factorii de diferențiere a aprecierii calității relațiilor de familie sunt: starea civilă, educația, vârsta, venitul sau numărul de persoane din gospodărie (Mărginean și Precupețu, coords., 2010).

În studiul efectuat, analiza datelor obținute a validat doar o parte dintre ipotezele formulate.

Astfel, prima ipoteză confirmată este cea care testa legătura dintre stilul predominant al familiei de origine de raportare la conflict și strategia proprie de abordare a situațiilor tensionate din cuplu. Datele obținute susțin afirmația că pattern-urile comportamentale utilizate în timpul conflictului marital sunt, parțial, preluate din familia de origine. Transmiterea intergenerațională a valorilor, atitudinilor, modelelor comportamentale este validată de rezultate ale numeroaselor cercetări pe diferite problematici, printre care pot fi amintite studiile privind continuitatea intergenerațională a atitudinii față de mariaj și coabitare (Thorthon, 1991 *apud* Kapinus, 2004), a instabilității maritale (Pope și Mueller, 1976 *apud* Kapinus, 2004), a atitudinii față de divorț (Kapinus, 2004), a individualizării și intimității (Lawson și Brossart, 2001), a calității maritale (Perren, von Wyl, Bürgin, Simoni și von Klitzing, 2005), a opiniilor politice, a credințelor religioase (în Kapinus, 2004) etc. Potrivit perspectivei învățării sociale, copiii deveniți adulți au o atitudine mai tolerantă sau mai restrictivă față de diferite manifestări comportamentale din timpul certurilor conjugale deoarece doresc să se conformeze viziunii părinților lor. Pe de altă parte, urmașii celor care au manifestări agresive în situații conflictuale pot dezvolta un pattern comportamental ofensiv pentru a menține o consistență cognitivă. Consistența cognitivă reprezintă un proces prin care indivizii își schimbă atitudinile pentru că doresc să interpreteze experiențele trecute într-un mod

constructiv, într-o lumină pozitivă și să le includă în sistemele lor cognitive (Festinger, 1957 *apud* Malim, 2003).

O altă ipoteză parțial validată de procedurile statistice a testat legătura dintre strategia de raportare la conflictele proprii cu partenerul de viață (A.5) și numărul de modele pozitive pe care le observăm la cupluri din jurul nostru (B.4). Datele ne arată că există o diferență semnificativă între cei care luptă și cei care adoptă strategia de rezolvare a problemelor în ceea ce privește numărul de modele pozitive pe care le observă în jurul lor. De asemenea, există o diferență semnificativă între cei care cedează (strategia de acomodare) și cei care adoptă strategia de rezolvare a problemelor în ceea ce privește numărul de modele pozitive pe care le observă în jurul lor.

Ipoteza în care se presupunea legătura dintre intensitatea învățării (B5) și capacitatea de rezolvare a problemelor (A2) a fost confirmată, între cele două variabile existând corelație negativă slabă. Cu alte cuvinte, valorile înalte ale intensității învățării din diferite situații sunt asociate cu valorile scăzute ale capacității de rezolvare a problemelor de cuplu și vice-versa.

Ipoteza 2a a fost formulată astfel: cei care adoptă ca principală strategie de abordare a conflictelor pe cea de rezolvare a acestora (A.5) au o capacitate de rezolvare a problemelor de cuplu (A.2) mai dezvoltată – și s-a validat. Analiza datelor obținute ne arată că cea mai dezvoltată capacitate de soluționare a problemelor apărute în cuplu este înregistrată la cei care abordează conflictele conjugale prin strategia de rezolvare a problemelor, iar cei care se raportează la conflicte printr-o strategie de confruntare/ luptă, au cea mai puțin dezvoltată competență de rezolvare a cauzelor disensiunilor.

O altă ipoteză este confirmată de date este următoarea: cu cât capacitatea de rezolvare a problemelor (A.2) este mai dezvoltată, cu atât calitatea relației maritale (C) este mai ridicată. Capacitatea de rezolvare a problemelor este corelată pozitiv cu calitatea relației maritale. O idee asemănătoare regăsim în teoria disoluției maritale ca proces de eroziune (Markman 1979, Stanley et al., 1999 *apud* Kline et al. 2006), teorie care susține că abilitățile slabe de management al conflictului există în cadrul relațiilor de cuplu încă de la început, dar ele devin tot mai importante pe măsură ce partenerii conjugali încearcă să-și negocieze așteptările, problemele, elementele stresante de-a lungul timpului.

De asemenea, s-a validat și ipoteza ce presupunea o legătură între calitatea maritală și strategia de abordare a conflictului în cuplu. Altfel spus, calitatea relației conjugale este semnificativ diferită în funcție de strategia de abordare a conflictelor din cuplu, cele mai înalte valori se înregistrează pentru cei care utilizează strategia de acomodare și cea de rezolvare a problemelor în tratarea momentelor conflictuale, cea mai scăzută valoare fiind înregistrată în cazul celor care au ca stil predominant lupta. A doua parte a ipotezei 3c - strategia proprie de raportare la conflictele de cuplu (A.5) este asociată cu satisfacția maritală în raport cu alte cupluri (C.2) s-a confirmat, de asemenea. Există diferențe semnificative ale nivelului satisfacției maritale (comparativ cu alte cupluri căsătorite) în raport cu strategia adoptată în abordarea momentelor conflictuale. Astfel, majoritatea celor care adoptă strategia de rezolvare a problemelor și cei care adoptă acomodarea se declară ca fiind mai fericiți decât alte cupluri căsătorite, cei mai puțini dintre ei considerându-se mai nefericiți. Iar majoritatea celor care adoptă fie strategia de evitare, fie pe cea de compromis consideră că sunt la fel de fericiți ca majoritatea cuplurilor, cei mai puțini dintre ei considerându-se mai nefericiți.

Relația dintre conflictul conjugal și efectele asupra relației de cuplu reprezintă un subiect intens studiat. De exemplu, Clements, Stanley și Markman (2004 *apud* Kline et al., 2006) susțin că situațiile conflictuale slab gestionate sunt un factor de risc pentru apariția dezamăgirii și a divorțului. Aceiași autori, consideră că, totuși, legătura dintre conflictul marital și rezultatele produse asupra relației de cuplu este complexă, bidirecțională sau chiar de cauzalitate circulară: satisfacția/ insatisfacția duce la un anumit tip de management al conflictelor maritale și, totodată, managementul conflictului este asociat cu nivelul calității relației de cuplu

CONCLUZII ȘI DISCUȚII

Secțiunea finală a prezentei lucrări este structurată pe următoarele coordonate: stadiul actual al cunoașterii temei abordate pe plan mondial și național, elementele de noutate teoretico-metodologică aduse prin studiul efectuat, aplicabilitatea rezultatelor, limitele investigațiilor realizate și posibilele direcții pentru cercetările viitoare.

Punctul forte al acestei investigații calitative este dat abordarea inovatoare a temei influenței sociale, cu o metodologie aparte față de alte studii, atenția fiind

concentrată pe analiza influenței sociale percepute de actorul social „receptor”. De asemenea, un aspect ce aduce „un plus de cunoaștere” în problematica studiată este reprezentat de identificarea învățămintelor desprinse de subiecții intervievați din diferite situații de învățare care le-a format sau schimbat atitudinea față de conflictul marital (conținutul învățării sociale).

Dintre aspectele „tari” ale cercetării cantitative de față voi aminti doar demersurile inovatoare de măsurare a credințelor referitoare la conflictul marital, precum și a influenței sociale asupra atitudinii față de conflictul în cuplu.

Dacă privim diacronic procesul de influență socială a rețelei asupra atitudinii față de conflictul interpersonal (de-a lungul etapelor dezvoltării individuale), se poate afirma că această influență subsumează atât transmiterea intergenerațională a credințelor față de conflict și a pattern-urilor comportamentale, cât și restructurările atitudinale, ce rezultă în urma expunerii la noi modele de interacțiune în situații tensionate (ca observator al certurilor de cuplu ale celor din jur) și a informațiilor noi obținute din discuții cu membrii rețelei personale, din relatările celor din jur, din vizionarea unor emisiuni, filme, din lecturarea unor cărți, articole etc. În plus, rețeaua socială poate exercita și o influență nemijlocită asupra conflictelor maritale prin variatele interferențe în viața de cuplu, cum ar fi: sfaturile, sugestiile, criticile, presiunile etc.

Rezultatele obținute din această cercetare și discutate anterior se pot constitui în argumente pentru a determina schimbări în mediul social românesc. Sociologia contemporană își propune să treacă dincolo de nivelul descriptiv-interpretativ al cercetărilor realizate și, pe baza datelor empirice obținute, să vină cu propuneri de intervenții sociale. Pentru problematica studiată în lucrarea de față, pot creiona două mari *direcții de aplicabilitate a rezultatelor desprinse* din investigațiile prezentate. Pe de-o parte, informațiile obținute pot fi utile în consilierea maritală, în proiectarea programelor individuale de terapie cognitiv-comportamentală, prin care se pot schimba atât pattern-urile disfuncționale de raportare a individului la conflictele sale de cuplu, cât și credințele de respingere, de negare manifestate față de această dimensiune firească a vieții relaționale. În acest fel, schimbările vizează procesele intracuplu, în special pentru familiile/ cuplurile ce se confruntă cu probleme maritale severe.

Pe de altă parte, rezultatele cercetărilor de față pot oferi soluții pentru elaborarea unor noi politici sociale, mai suportive pentru familiile românești. Un mariaj fericit, o relație sănătoasă de cuplu reprezintă, pentru majoritatea oamenilor, o dorință imperativă în viețile lor. Efectele pozitive produse de o relație cu aceste caracteristici se resimt, așa cum arată și datele obținute, atât în sfera intrafamilială (la nivelul celor doi parteneri, al copiilor), cât și în cea extrafamilială (la nivelul celor din rețeaua socială a cuplului, al comunității în care trăiesc). Cercetători și factori de decizie din diverse state au subliniat faptul că mariajele fericite produc și importante consecințe asupra sănătății publice (în Markman și Halford, 2005). În urma analizei datelor empirice din studiile realizate și a modelelor de bune practici din alte țări, consider că și în România se impune necesitatea de a construi și implementa programe care să sprijine indivizii/ cuplurile în atingerea aspirației lor de a avea mariaje stabile și pline de satisfacții, programe destinate, în special, cuplurilor cu risc ridicat de a se confrunta cu probleme maritale acute.

Prin urmare, o dimensiune importantă a restructurării politicilor familiale din țara noastră este reprezentată de stimularea inițiativelor și finanțarea programelor de educație pentru viața de cuplu/ familie, destinate tuturor nivelurilor de școlarizare și nu numai. Acest tip de activități cu caracter preventiv sunt puternic sprijinite în state precum Australia, Germania, S.U.A., Marea Britanie, Singapore etc. (în Markman și Halford, 2005). În cadrul acestor programe, cuplurilor le sunt dezvoltate abilități relaționale și principii ce duc la relații maritale sănătoase, funcționale și stabile. O serie de cercetări, la care fac referire autorii de mai sus, subliniază faptul că tinerele cupluri pot învăța aceste abilități și principii de viață de familie, că aceste conținuturi pot fi asimilate într-o varietate de contexte (și informale și formale), pot fi transmise de o varietate de agenți de socializare secundară (consilieri, formatori, profesori, preoți, lideri de opinie etc.), iar cuplurile maritale ce și-au dezvoltat asemenea abilități sociale înregistrează o creștere a stabilității și satisfacției relației și un nivel mai scăzut al agresivității.

În plus, aceste demersuri sunt constructive și eficiente și pentru că educația pentru viața de familie este mai puțin stigmatizată comparativ cu terapia/ consilierea maritală, iar disponibilitatea oamenilor de a participa la astfel de programe este mai ridicată.

Formarea/ dezvoltarea abilităților sociale și transmiterea cunoștințelor referitoare la construirea și menținerea unor relații sociale armonioase poate fi începută din ciclul

primar și menținută în atenție inclusiv la nivelul celor ce urmează programe de studii superioare. În sistemul românesc de învățământ este necesară o pondere mai ridicată și constantă a activităților formative destinate dezvoltării umane și nu doar profesionale. Schimbarea pattern-uri disfuncționale de relaționare (posibil preluate din familia de origine) nu poate fi lăsată doar în seama învățării spontane a persoanelor dornice să evolueze, preocupate să nu repete greșelile părinților. Aceste modificări atitudinale pot, și este recomandat, să se producă și în urma unei forme organizate de intervenție.

De asemenea, pot fi proiectate programe destinate dezvoltării abilităților relaționale ale partenerilor de cuplu. Cele mai eficiente rezultate ale acestui tip de demers sunt înregistrate (conform studiilor citate de Markman și Halford, 2005) în cazul cuplurilor aflate la începutul vieții lor relaționale, când nivelul satisfacției este ridicat. Aceste activități educative destinate partenerilor, pe de-o parte, reduc riscul apariției problemelor în cuplu, iar pe de altă parte îmbunătățesc accesul viitor la servicii specializate, în cazul apariției unui anumit tip de problemă maritală („cursanții” primesc liste cu posibile probleme de cuplu și resursele instituționale/ organizaționale disponibile pentru fiecare tip de problemă).

Educația pentru viața de familie poate fi considerată o direcție de dezvoltare a unui nou curriculum, care are la bază cercetări științifice ce ies din spațiul laboratoarelor și al mediului academic și pătrund în spațiul comunității, al vieții cotidiene.

Dintre *limitele prezentei cercetări calitative* efectuate asupra influenței sociale, a construirii sociale a atitudinilor față de conflict, pot fi amintite următoarele:

- rezultatele investigației nu pot fi generalizate la o populație mare, ele având semnificație doar pentru subiecții intervievați;
- studiul retrospectiv asupra influenței sociale poate genera bias-uri datorită lipsei acurateței în reamintirea unor secvențe, a unor detalii solicitate de cercetător (rememorarea este selectivă);
- fiind discutat un subiect „sensibil” (cel al conflictului marital), există permanent riscul de a obține răspunsuri impregnate de dezirabilitate socială;
- subiecții investigați alocă semnificații diferite termenilor de conflict, influență socială, ceea ce face dificilă compararea rezultatelor din diferite studii.

În ceea ce privește *limitele studiului cantitativ*, realizat și prezentat în această lucrare, un punct slab constă în faptul că eșantionul este mic și nereprezentativ pentru a permite generalizări consistente, motivele fiind legate de raritatea resurselor financiare, umane și de timp. De asemenea, scalele construite vor trebui retestate și restructurate pentru a deveni instrumente de încredere pentru alte demersuri de investigare. Cu ocazia unor cercetări viitoare, sper ca aceste neajunsuri să fie depășite.

Cercetările viitoare asupra problematicii expuse în această lucrare ar putea fi extinse și diversificate prin investigarea și a altor categorii de factori care determină atitudinea față de conflictul în cuplu, cum ar fi: caracteristicile de personalitate ale partenerilor de cuplu (de exemplu, dacă există o legătură între tipul de temperament și modul de raportare la situațiile conflictuale din cuplu), caracteristicile situaționale ale episoadelor de ceartă etc. Apoi, de ce nu, s-ar putea urmări studierea comparativă a atitudinii față de conflictul marital la românii stabiliți în afara țării și la cei România. Consider că ar putea exista diferențe semnificative și relevante între aceste două subpopulații, datorită contextelor socio-culturale diferite. De asemenea, ar fi interesant de studiat și legătura dintre tipurile de interacțiuni pe care le-am avut în copilărie cu frații/surorile și strategiile noastre tipice de raportare la situațiile conflictuale din cuplu. În plus, acest studiu poate fi extins și prin analiza aprofundată a procesului de formare a atitudinii față de conflict prin învățarea directă, produsă în urma propriilor situații conflictuale cu diverse persoane (din certurile cu părinții, cu frații, cu prietenii, cu colegii de serviciu, cu șefii, cu vecinii etc.), experiențe directe care presupun că își pun amprenta și asupra specificului abordării certurilor din cuplul marital.

Studierea subiectului de față s-ar putea extinde și din punctul de vedere al metodologiei aplicate. Spre exemplu ar putea fi folosite noi strategii de culegere a datelor, prin realizarea de interviuri cu toți membrii apropiați ai rețelei conjugale, prin metoda observației participative. De asemenea, cercetări viitoare ar putea fi proiectate și derulate sub forma unor studii longitudinale, care să surprindă dinamica strategiilor de abordare a conflictului marital de-a lungul diferitelor etape ale vieții de familie, precum și dinamica surselor de influență socială asupra partenerilor conjugali.

În concluzie, consider că mi-am atins scopul și obiectivele propuse în cadrul acestei cercetări asupra rolului rețelei sociale în formarea și schimbarea atitudinii față de

conflictul marital, identificând atât sursele sociale și mecanismele de influență, cât și conținutul procesului de învățare socială și efectele produse de diferite atitudini și strategii de abordare a situațiilor tensionate din cuplul conjugal asupra relației maritale.

Prezenta lucrare confirmă faptul că situațiile conflictuale din cuplu au un rol disfuncțional, dar, totodată, pot fi privite și ca o resursă valoroasă pentru familie și societate. Ceea ce conturează diferențele în ceea ce privește tipul de consecințe produse de conflictul marital este modul în care oamenii se comportă în astfel de situații. Iar stilul de raportare la episoadele conflictuale este învățat pe parcursul procesului nostru de socializare și prin experiența interacțională directă. Cuplurile maritale nu funcționează izolate sub o cupolă de sticlă, ci își desfășoară viața într-o anumită rețea socială, cu anumite caracteristici structurale și interacționale, care își pun amprenta asupra relației conjugale, inclusiv asupra felului în care cei doi se raportează la propriile situații tensionate din cuplu. Astfel, modelele comportamentale disfuncționale pot fi înlocuite de strategii constructive de abordare a conflictelor interpersonale și a celor conjugale, în particular.

BIBLIOGRAFIE:

- Argyle, M. (1998) Competențele sociale. În Moscovici, S. (coord.) *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*. Iași: Editura Polirom.
- Atkinson, R. (2006) *Povestea vieții: interviul*. Iași: Editura Polirom.
- Bădescu, G., Kivu, M., Popescu, R., Rughiniș, C., Sandu, D. și Voicu, O. (2007) *Barometrul de opinie publică. Mai 2007. Viața în cuplu*. Fundația Soros Romania, raport disponibil la adresa <http://www.soros.ro/ro/publicatii.php?cat=2>.
- Bidart, C. și Lavenue, D. (2005) Evolutions of personal networks and life events. În *Social Networks*, 27, pp. 359-376.
- Bird, G. și Melville, K. (1994) *Families and Intimate Relationships*. U.S.A.: McGraw-Hill.
- Boissevain, J. (1974) *Friends of Friends*. Oxford: Basil Blackwell.
- Boza, M. (2010) *Atitudinile sociale și schimbarea lor*. Iași: Editura Polirom.
- Chelcea, A. (2003) Teoria impactului social. În Chelcea, Septimiu și Iluț, Petru (coord.) *Enciclopedie de psihosociologie*. (pp. 354-355). București: Editura Economică.
- Chelcea, S. (1993) Interviu. În Zamfir, C. și Vlăsceanu, L. (coord.) *Dicționar de sociologie*. București: Editura Babel.
- Chelcea, S. (2001) *Metodologia cercetării sociologice: metode cantitative și calitative*. București: Editura Economică.
- Choi, H. și Marks, N. F. (2008) Marital Conflict, Depressive Symptoms, and Functional Impairment. *Journal of Marriage and Family*, 70, pp. 377-390.
- Cingöz-Ulu, B și Lalonde, R. N. (2007) The Role of Culture and Relational Context in Interpersonal Conflict: Do Turks and Canadians Use Different Conflict Management Strategies? *International Journal of Intercultural Relations*, 31, pp. 443-458.
- Clark, T. R. și Phares, V. (2004) Feelings in the Family: Interparental Conflict, Anger, and Expressiveness in Families with Older Adolescents. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 12, 2, pp. 129-138.
- Coman, C. și Medianu, N. (2003), *Statistică socială*, Brașov: Editura Infomarket.

- Cramer, D. (2002) Relationship satisfaction and conflict over minor and major issues in romantic relationships. În *The Journal of Psychology*, Vol.136, No. 1, pp. 75-81.
- Coulshed, V. și Orme, J. (1998) *Social Work Practice. An Introduction* (3rd edition). Houndmills: MacMillan Press.
- Cunningham, M. și Thornton, A. (2006) The influence of parents' marital quality on adult children's attitudes toward marriage and its alternatives: Main and moderating effects. În *Demography*, Vol. 43, No. 4, pp. 659-672, DOI: 10.1353/dem.2006.0031.
- Deal, J. E., Hagan, M. S., Bass, B., Hetherington, E. M. și Clingempeel, G. (1999). Marital Interaction in Dyadic and triadic Contexts: Continuities and Discontinuities. *Family Process*, Vol. 38, No. 1, pp.105-115.
- Dickson, F. C., Hughes, P. C., Manning, L. D., Walker, K. L., Bollis-Pecchi, T. și Gratson, S. (2002). Conflict in Later-Life, Long-Term Marriages. *The Southern Communication Journal*, 67, 2, pp. 110-121.
- Driver, J. L și Gottman, J. M. (2004) Daily Marital Interactions and Positive Affect During Marital Conflict Among Newlywed Couples. În *Family Process*, Vol. 43, No. 3, pp. 301-314.
- Dwyer, D. (2000) *Interpersonal relationships*. London: Routledge.
- Eldridge, K. A. (2009) Conflict Patterns. În Reis, H. T și Sprecher, S. (editors). *Encyclopedia of human relationships* (vol. 1)(pp. 307-310). Los Angeles: SAGE Publications.
- Elinschi-Ciupercă, E. (2003a) Conformare. În Chelcea, Septimiu și Iluț, Petru (coord.) *Enciclopedie de psihosociologie*. (pp. 95-98). București: Editura Economică.
- Elinschi-Ciupercă, E. (2003b) Influență socială. În Chelcea, Septimiu și Iluț, Petru (coord.) *Enciclopedie de psihosociologie*. (pp. 95-98). București: Editura Economică.
- Elinschi-Ciupercă, E. (2003c) Obediență. În Chelcea, Septimiu și Iluț, Petru (coord.) *Enciclopedie de psihosociologie*. (pp. 239-240). București: Editura Economică.
- Elliott, M. W. (1982) Communication and Empathy in Marital Adjustment. În *Home Economics Research Journal*, Vol. 11, No. 1, pp. 77-88.
- Erickson, B. H. (1988) The relational basis of attitudes. În Wellman, B. și Berkowitz, S. D. (editors) *Social Structures. A Network Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Forgas, J. P. și Cromer, M. (2004) On being sad and evasive: Affective influences on verbal communication strategies in conflict situations. *Journal of Experimental Social Psychology*, 40, pp. 511-518.
- Forgas, J. P. (2007). When Sad is Better than Happy: Negative Affect Can Improve the Quality and Effectiveness of Persuasive Messages and Social Influence Strategies. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, pp. 513-528.
- Friedkin, N. E. and Johnsen, E. C. (1999). Social Influence Networks and Opinion Change. *Advances in Group Processes*, Vol. 16, pp. 1-29.
- Giddens, A. (1992) *Transformarea intimității*. București: Editura Antet.
- Goleman, D. (2001) *Inteligența emoțională*. București: Editura Curtea Veche.
- Gottman, J. M. și Levenson, R. W. (1999a) What Predicts Change in Marital Interaction Over Time? A Study of Alternative Modes. *Family Process*, Vol. 38, No 2, pp. 143-158.
- Gottman, J. M. și Levenson, R. W. (1999b) How Stable Is Marital Interaction Over Time?. *Family Process*, Vol. 38, No 2, pp. 159-165.
- Gottman, J. M. și Levenson, R. W. (1999c) Rebound from Marital Conflict and Divorce Prediction. *Family Process*, Vol. 38, No 3, pp. 287-292.
- Guilbert, D. E., Vace, N. și Pasley, K. (2000) The Relationship of Gender Role Beliefs, Negativity, Distancing, and Marital Instability. În *The Family Journal: Counselling and Therapy for Couples and Families*, vol.8, No.2, pp. 124-132.
- Hart, N. (1976) *When Marriage Ends: a Study in Status Passage*. London: Tavistock Publications Ltd.
- Hendrick, S. S. (1988) A generic measure of relationship satisfaction. În *Journal of Marriage and Family*, 50, pp. 93-98.
- Hsin-Chun Tsai, J. (2006) Xenophobia, Ethnic Community, and Immigrant Youth' Friendship Network Formation. În *Adolescence*, vol. 41, number 162, pp. 285-298.
- Iluț, P. (1997) *Abordarea calitativă a socioumanului: concepte și metode*. Iași: Editura Polirom.
- Iluț, P. (2000), *Iluzia localismului și localizarea iluziei*. Iași: Editura Polirom.
- Iluț, P. (2001) *Sinele și cunoașterea lui: teme actuale de psihosociologie*. Iași: Editura Polirom.

- Iluț, P. (2004) *Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie*. Iași: Editura Polirom.
- Iluț, P. (2005) *Sociopsihologia și antropologia familiei*. Iași: Editura Polirom.
- Impett, E. A. și Peplau, L. A. (2006) “His” and “Her” Relationships? A Review of the Empirical Evidence. În Vangelisti, A și Perlman, D. (eds.) *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. (pp. 273-291). New York: Cambridge University Press.
- Ishii-Kuntz, M. și Maryanski, A.R. (2003) Conjugal Roles and Social Networks in Japanese Families. În *Journal of Family Issues*, Vol. 24, No 3, pp. 352-380.
- Jackson, P. B., Ray, R. și Shaw-Perry, M. (2007). Adult Siblings: A Multi-Ethnic Study of Families. În *Interpersonal Relations Across the Life Course. Advances in Life Course Research*, Vol. 12, pp. 55-84.
- Kaushal, R. și Kwantes, C. T. (2006) The Role of Culture and Personality in Choice of Conflict Management Strategy. *International Journal of Intercultural Relations*, 30, pp. 579-603.
- Kline, G. H., Pleasant, N. D, Whitton, S. W. și Markman, H. J. (2006) Understanding Couple Conflict. În Vangelisti, A și Perlman, D. (eds.) *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. (pp. 445-462). New York: Cambridge University Press.
- Kluwer, E. S., Heesink, J. A. M. și van de Vliert, E. (1996) Marital Conflict About the Division of Household Labor and paid Work. *Journal of Marriage and Family*, 58, 4, pp. 958-969.
- Kluwer, E. S. și Johnson, M. D. (2007) Conflict Frequency and Relationship Quality across the Transition to Parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 69, pp. 1089-1106.
- Kwai Choi Lee, C. și Marshall, R. (1998). Measuring Influence in the Family Decision Making Process Using an Observational Method. În *Qualitative Market Research: An International Journal*, Vol. 1, No 2, pp. 88-98.
- Kapinus, C. A. (2004) The Effect of Parents’ Attitudes Toward Divorce on Offspring’s Attitudes: Gender and Parental Divorce as Mediating Factors. În *Journal of Family Issues*, Vol. 25, No 1, pp. 112-135.
- Lamanna, M. A. și Riedmann, A. (1991) *Marriages and Families: making choices and facing change*. Belmont, California: Wadsworth Publishing Company.

- Lavee, Y. și Ben-Ari, A. (2007) Relationship of Dyadic Closeness With Work-Related Stress: A Daily Diary Study. *Journal of Marriage and Family*, 69, pp. 1021-1035.
- Lawson, D. M. și Brossart, D. F. (2001). Intergenerational Transmission: Individuation and Intimacy Across Three Generations. *Family Process*, 40, 4, pp. 429-442.
- Malim, T. (2003) *Psihologie socială*. București: Editura Tehnică.
- Markman, H. J. Și Halford, W. K. (2005) International Perspectives on Couple Relationship Education. În *Family Process*, Vol. 44, No. 2, pp. 139-146.
- Marsden, P. V.; Friedkin, N. E. (1993) Network Studies of Social Influence. În *Sociological Methods & Research*, Vol. 22, Number 1, pp. 127-151.
- Mărginean, I. și Precupețu, I. (coordonatori) (2010) *Calitatea vieții în România 2010*. București: Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), raport disponibil on-line la adresa: <http://www.iccv.ro/sites/default/files/Calitatea%20Vietii%202010.pdf>.
- Mitrofan, I. și Ciupercă, C. (1997) *Psihologia relațiilor dintre sexe*. București: Editura Alternative.
- Mones, A. G. (2001) Exploring Themes of Sibling Experience to Help Resolve Couples Conflict. În *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, Vol. 9, No. 4, pp. 455-460.
- Mucchielli, A. (coord.). (2002) *Dicționar al metodelor calitative în științele umane și sociale*. Iași: Editura Polirom.
- Neff, L. A. și Frye, N. E. (2009) Conflict Prevalence and Sources. În Reis, H. T și Sprecher, S. (editors). *Encyclopedia of human relationships*. (vol. 1). (pp. 310-313). Los Angeles: SAGE Publications.
- Nelson-Johns, R. (1996) *Relating Skills*. London: Cassell.
- Niehuis, S., Huston, T. L. și Rosenband, R. (2006) From Courtship into Marriage: A New Developmental Model and Methodological Critique. În *The Journal of Family Communication*, 6 (1), pp. 23-47.
- Notarius, C. și Vanzetti, N. (1983) The Marital Agendas Protocol. În Filsinger, E. E. (ed.) *A Sourcebook of Marital and Family Assessment*. (pp. 209-227). Beverly Hills, C.A.: SAGE Publications.

- Paleari, G. F., Regalia, C. și Fincham, F. (2005) Marital Quality, Forgiveness, Empathy, and Rumination: A Longitudinal Analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, vol. 31, No.3, pp. 368-378.
- Perren, S., von Wyl, A., Bürgin, D., Simoni, H. și von Klitzing, K. (2005). Intergenerational Transmission of Marital Quality Across the Transition to Parenthood. *Family Process*, Vol. 44, No 4, pp. 441-459.
- Petersen, T., Saporta, I. și Seidel, M.D.L. (2000) Offering a Job: Meritocracy and Social Networks. În *American Journal of Sociology*, Vol. 106, Number 3, pp. 763-816.
- Postelnicu, C. (2003) Analiza rețelelor. În Chelcea, Septimiu și Iluț, Petru (coord.) *Enciclopedie de psihosociologie*. (pp. 34-36). București: Editura Economică.
- Radu, I., Iluț, P. și Matei, L. (1994) *Psihologie socială*. Cluj-Napoca: Editura Exe.
- Roberts, L. J. (2000) Fire and ice in Marital Communication: Hostile and Distancing Behaviors as Predictors of Marital Distress. *Journal of Marriage and Family*, 62, 3, pp. 693-707.
- Robila, M. (2003) Romania. În Ponzetti, J. J. Jr. (editor in chief) *International Encyclopedia of Marriage and Family— 2nd ed.* New York: Macmillan Reference USA.
- Rotariu, T. și Iluț, P. (1997) *Ancheta sociologică și sondajul de opinie: teorie și practică*. Iași: Editura Polirom.
- Sanford, K. (2009) Conflict Measurement and Assessment. În Reis, H. T și Sprecher, S. (editors). *Encyclopedia of human relationships*. (vol. 1) (pp. 303-307). Los Angeles: SAGE Publications.
- Scârneci, F. (2009) *Introducere în sociologia identității*. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov.
- Shehan, C. L. și Lee, G. R. (1990) Roles and Power. În Touliatos, J., Perlmutter, B. F. și Straus, M. A. (eds.) *Handbook of Family Measurement Techniques*. Newbury Park: Sage Publications.
- Sinclair, H. C. și Wright, B. L. (2009) Effects of Social Networks on Developed Relationships. În Reis, H. T și Sprecher, S. (editors) *Encyclopedia of human relationships* (vol. 3). Los Angeles: SAGE Publications.

- Spanier, G. B. (1976) Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. În *Journal of Marriage and Family*, 38, pp.15-28.
- Stoica-Constantin, A. (2004) *Conflictul interpersonal: prevenire, rezolvare si diminuarea efectelor*. Iași: Editura Polirom.
- Strong, B., DeVault, Ch. și Sayad, B. W. (1998) *The Marriage and Family Experience: Intimate Relationships in a Changing Society*. (7th ed.). Belmont. CA: Wadsworth Publishing Company.
- Șandru, C. (2006) Paradigma relațională în sociologie. În Onuț, Ghe. (editor) *Situări mișcate: studii social-umane in memoriam Alexandru Deniforescu*, Brașov: Editura Universității „Transilvania”.
- Tallman, I., Gray, L. N., Kullberg, V. și Henderson, D. (1999). The Intergenerational Transmission of Marital Conflict: Testing a Process Model. *Social Psychology Quarterly*, Vol. 62, No. 3, pp. 219-239.
- Voinea, M. (2008) *Realități și perspective în studiul familiei*, Pitești: Editura Universității din Pitești.
- Waite, L. și Gallagher, M. (2000) *The Case for Marriage*. New York: Broadway Books.
- Wall, K., Aboim, S., Cunha, V. și Vasconcelos, P. (2001) Families and informal support networks in Portugal: the reproduction of inequality. În *Journal of European Social Policy*, Vol. 11, Number 3, pp. 213-233.
- Wellman, B. (1988). Structural analysis: from method and metaphor to theory and substance. În Wellman, B. și Berkowitz, S. D. (editors) *Social Structures. A Network Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wellman, B., Yuk-lin Wong, R., Tindall, D. și Nazer, N. (1997) A decade of network change: turnover, persistence and stability in personal communities. În *Social Networks*, 19, pp. 27-50.
- Widmer, E., Kellerhals, J. și Levy, R. (2004) Types of Conjugal Networks, Conjugal Conflict and Conjugal Quality. În *European Sociological Review*, Vol. 20, No. 1, pp. 63-77, DOI: 10.1093/esr/20.1.63.
- Widmer, E. (2004) Couples and Their Networks. În Scott, J., Treas, J. și Richards, M. (eds.) *The Blackwell Companion to the Sociology of Families*. Malden: Blackwell Publishing Ltd.

Wilmot, W. W. și Hocker, J. L. (1998) *Interpersonal Conflict*. USA: McGraw-Hill Companies.

Wilson, K. S. și Spink, K. S. (2009). Social Influence and Physical Activity in Older Females: Does Activity Preference Matter? În *Psychology of Sport and Exercise*, 10, pp. 481-488.

Wren, K. (1999) *Social Influences*. New York: Routledge.